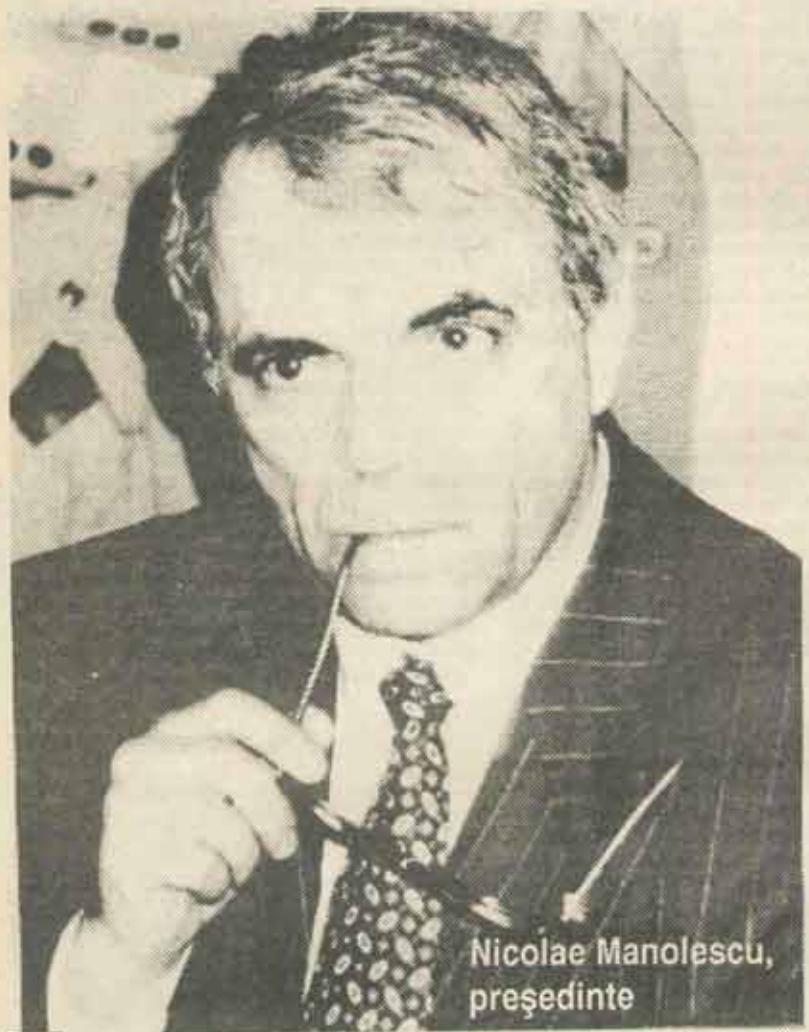

SĂPTĂMÂNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

ANUL IV • NR. 16 (168) • 29.04.-5.05. 1993 • 16 pagini • 50 lei

Adevărul despre

Nicolae Manolescu,
președinte

primul congres PAC

Nicolae Manolescu: "Neoliberalismul este un liberalism bine temperat"

GABRIEL LIICEANU

Cavaler al
Ordinului Artelor
și Literelor

pag. 15

Ancheta
săptămînii

pag. 6-7

"Controversatul"

MIHNEA BERINDEI

Întîiul prim-ministru al României post-comuniste a fost un entuziasmat al reformei. Un entuziasmat, e drept, nu rareori atins de arăganță, de emfază, de demagogie. Să totuși, entuziasmul său era contagios, jinea cu sufletul la gură mai ales "paradigma feminină a electoratului", ca să-l parafrazăm pe Gabriel Liiceanu.

Cel de-al doilea prim-ministru al României post-comuniste a fost un fanatic al reformei. Spusele sale – nu importă acum cît de cît corecte întotdeauna – produceau flori necesității și evocau împăcabilul ce trebuie îndurat, dacă nu cu exaltare, măcar cu bărbătie.

Ambii – și entuziasmatul și fanaticul – credeau în spusa și fapta lor; ei se identificaseră nu numai cu fotoliul pe care îl ocupau, dar și cu menirea ce le fusese încredințată. Iată de ce, asuprale, soseau din belșug nu doar lauda sau critica, ci și admirarea, hula, lubirea sau ură; și cîte sentimente și resentimente violente nu au creat și creează încă d-nii Roman și Stolojan! În orice caz, tractată la remorca celor doi, reforma în România avea cel puțin un chip – simpatic sau antipatic –, dar un chip distinct și uman. Se vorbea și se vorbește în continuare despre o "reformă Roman" sau o "reformă Stolojan" ca și cum s-ar avea în vedere două persoane. Unii i-au asociat spunând "reforma Roman-Stolojan". Să pe drept: căci fanaticul și entuziasmatul au ceva în comun: implicarea totală, făcută la rece sau la cald, într-o cauză.

Nu poti, în schimb, vorbi despre "reforma Văcăroiu". Poți, cel mult, evoca "Strategia programului de reformă...", dar este că și cînd în loc să oferi fotografia unui obraz, ai pune pe masă o listă lungă de semnalamente confuze. Actualul șef al guvernului, majoritatea ministrilor și a funcționarilor pe care ei îl conduc nu mai pot deștepta nici admirăție, nici flori, nici ură, nici mină. Ei nu

au chip, nu au personalitate, nu au distincție, nici individualitate. Vorbesc mult și rebarbativ, se potințesc în propriile hîrtii și se pierd în propriile dosare. Reforma, pentru ei, nu e un ideal sau o cauză, ci o "sarcină de partid" sau "de serviciu". Trebuie să reformeze fiindcă "așa se dorește". El nu dău impresia că ar crede ceea ce spun și că ar face corp comun cu ceea ce întreprind. Fiind însă funcționari și birocați cumiști, grijișii pentru viitorul propriu și al familiei, ei "traduc în viață" și pun în aplicare cum se pricep mai bine. Firește, instinctele și obișnuințele lor de funcționari sunt perfect opuse spiritului reformei, iar incapacitatea lor de a crede în ceea ce fac le răpește orice drept de a pretinde de la ceilalți înțelegere și respect.

Aduși parcă cu forță din birourile lor înaintea camerelor de luat vederi, atunci cînd este nevoie să se adreseze opiniei publice prin televiziune, clipind dezordonat înaintea reflectoarelor, ei obișnuiesc să vociferze fără relief, invocînd mereu cifre și date – nolai de date –, de parcă ar fi găsit în ele un universal colac de salvare. Pentru Petre Roman, cifrele nu prea existau; bună sau rea, siguranța sa nezdruncinată dădea impresia că este capabilă să le ignore. Pentru Theodor Stolojan, cifrele păreau a însemna Absolutul, iar contabilizarea lor – un fel de liturgie. Pentru Nicolae Văcăroiu și subalternii săi, cifrele sunt elementele unui raport de activitate cu care ei se străduiesc să descumpească întrebările inopertune.

Entuziaști și fanatici nu mai sunt, deci, de actualitate. În urmă lor, ca efect al combustiei politice prea intense, a rămas doar cenușa birocratiei. Al treilea prim-ministru al României post-comuniste e și el, desigur, un reformist întocmai ca și cei doi predecesori a săi. Numai că el este reformist prin "hotărîre de sus": un activist al reformei.

ANDREI CORNEA

Prin cenușa birocratiei

din birourile lor înaintea camerelor de luat vederi, atunci cînd este nevoie să se adreseze opiniei publice prin televiziune, clipind dezordonat înaintea reflectoarelor, ei obișnuiesc să vociferze fără relief, invocînd mereu cifre și date – nolai de date –, de parcă ar fi găsit în ele un universal colac de salvare. Pentru Petre Roman, cifrele nu prea existau; bună sau rea, siguranța sa nezdruncinată dădea impresia că este capabilă să le ignore. Pentru Theodor Stolojan, cifrele păreau a însemna Absolutul, iar contabilizarea lor – un fel de liturgie. Pentru Nicolae Văcăroiu și subalternii săi, cifrele sunt elementele unui raport de activitate cu care ei se străduiesc să descumpească întrebările inopertune.

Entuziaști și fanatici nu mai sunt, deci, de actualitate. În urmă lor, ca efect al combustiei politice prea intense, a rămas doar cenușa birocratiei. Al treilea prim-ministru al României post-comuniste e și el, desigur, un reformist întocmai ca și cei doi predecesori a săi. Numai că el este reformist prin "hotărîre de sus": un activist al reformei.

ÎN NUMĂRUL VIITOR:

● Cu primul-ministru NICOLAE VĂCĂROIU
 despre retragerea subvențiilor: consecințe
 ● Interviu cu HORIA BERNEA, director la
 Muzeul Tânărului Român

Stimată redacție

Am primit suplimentul "Eliberarea" ("Oslobodenje") și consider că ati făcut un act deosebit, un act umanitar. Citind mesajele, scrisorile și r

bricile de comemorări, mi-am dat seama de groaznică realitate aflată din păcate în centrul Europei, dar parcă ignorată. De ce? Nu găsești răspunsul potrivit. De ce, știind că face răul, omul continuă să-l facă? Ne-am îndepărtat atât de mult de Dumnezeu? Am citit acest supliment și elevilor mei de la liceu, considerind necesară o trezire a tuturor conștiințelor, o conștientizare mai profundă a pericolului. Toate mesajele sunt foarte importante.

Vă mulțumesc,
 Profesor LUIZA BUTNARIU
 Suceava

Stimată doamnă Armeanu,

În numărul 8/160 din 25.02.93 al revistei "22" ati avut amabilitatea să ne transmiteti aprecierile domnului Alin Teodorescu asupra presei (cotidiene sau săptămânale) și impactului acestia asupra publicului.

Puțin cam declară pentru mine a fost definirea

- noțiunii de intelectual: (om) de pregătie medie sau superioară artistică și

- procentajului (10%) celor îndreptăți să se incadreze în această categorie.

Se venea și cu precizarea că o bună parte din consumatorii de cultură (restul de 90%), oferită cu larghete de minoritatea inspirată de muze, este formată din ingineri și cadre medii pasionați de literatură.

Consultind Petit Larousse (ediția 1969, pag. 549), am găsit o definiție mai apropiată realității (după aprecierea mea):

intelectual – persoană care din plăcere sau prin profesie se ocupă de probleme spirituale.

Intruchit doream o nuantare a celor afirmate de dl. Alin Teodorescu. În loc să mă adresez direct, am interpelat-o pe doamna Adameșteanu. Îi citam cîteva nume de personalități care s-au ilustrat, în țara noastră, în domeniul muzicii, literelor, filozofiei, deși unii erau absolvenți ai secției reale a liceului, iar ceilalți s-au dedicat unei profesioni tehnice sau științifice.

Aproape nici unul, săn sigur, nu-și tocise coatele pe bâncile unei școli cu profil mediu sau superior artistic.

Numai 400 lei
 pe trimestru
 costă abonamentele cu jumătate
 de preț oferite de revista "22"
 pentru
PENSIONARI,
CADRE DIDACTICE,
ELEVI, STUDENȚI,
FOSTI DETINUȚI POLITICI,
VETERANI DE RĂZBOI.

Cei interesați să rugăți să expediaze prin mandat poștal suma de 400 lei pe adresa:

Revista "22" cont 45103532, BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, Totodată, cei interesați să rugăți să trimînă adeverințele corespunzătoare (talon de pensie, adeverințe de la școală etc.) pe adresa:

Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Abonamentele la jumătate de preț pentru aceste categorii de cititori vor fi sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRATIE ÎN ESTUL EUROPEI, Asociația EST-LIBERTES și de firma THE FUTURE IMPACT din SUA, condusă de Mihai Botescu.

Probabil, și sună convins de acest lucru, în clipele de răgaz, spre a nu fi în situația să comenteze doar ultima manifestare sportivă ori starea vremii, să delectă cu o carte despre artă, despre civilizație, au admirat o expoziție de artă plastică sau au ascultat măiestrelor acorduri ținute din geniu Bach sau Beethoven.

Dorind să vă aflu părerea asupra noțiunii de intelectual, vă rog, dacă timpul vă permite, să o formulați și pe înțelesul nostru, "al celor mulți", cum ar zice dramaturgul recent reprobat pe confectionarea de tablete difuzate la ora de maximă audiență în fiecare săptămână.

Cu deosebită stimă,
 Inginer HORIA RĂDULESCU
 București

AI NOȘTRI TINERI

S-ar putea ca rindurile de fată să nu fie decât un imbold pentru o discuție mai aprofundată asupra principiilor care-i determină să-și părăsească țara. Ar fi acesta un test de sănătate socială; fiindcă am vorbi despre una dintre cele mai grave probleme cu care se va confrunta societatea noastră în următorii ani. Că acești tineri sunt un rezervor de capacitate, și un fapt în afara oricarei demagogii; tot un fapt este și supapa închisă a birocrației, bine unsă cu bănet, de la gura acestui rezervor.

Fie-mi îngăduit să demolez dintr-un inceput o prejudecată care ne-a înfățișat pe noi, români, în chip de animale guvernante de dictului acolo mi-e patria, unde mănuș; să spun că dragostea de țară în nici un caz nu trece prin stomac. Nici nu vreau să mă gîndesc că acel instinct s-ar putea numi dragoste. În țările europene, unde valul revolutionar de acum trei ani a zguduit edificiile comuniste totalitare, preocuparea de căpătăină a fost, și nu văd de ce ar fi devenit astăzi, criza alimentară. Un ungur, un ceh sau un est-german mi-ar da aici mai multă dreptate decât un român, care trăia și odinioară prost; mi-ar spune că acolo, în țările care nu suferiseră ca noi miseria foamei și a frigului, buba totalitarismului se spărsește totuși mai înainte; ceea ce înseamnă alte substraturi ale revoltei decât cele materialist-prozaice; în primul rînd, accesul mai direct la reperul de dincolo de cortina de fier.

Ceea ce-i impinge pe ai noștri tineri spre necunoscut, mai mult poate decât pe alții, nu sunt dificultățile tranzitiei, dacă nu mai mici decât aiurea, în nici un caz mai mari; ci faptul că de aceste

dificultăți se văd profitând comuniștilor. Pe ce să susținem oare ideea că totul n-ar fi fost momentul unui scenariu, urzit poate tot în Malta, într-o vreme cînd sferea de influență a comuniștilor începea să-și vădească fisurile? Diabolic a fost, de va fi fost, scenariul a căruia bănuială n-avem argumente s-o înălțăm: vă lăsăm să vedeați ce greu e să răsuori, apoi nu ne mai rămîne decât să revărim: nu în forță, ci pe calea cea mai democratică posibil, a scrutinului.

Nu foamea, aşadar, ci iată ce infioră inteligenția tinără din România. Să nu ne creădă cineva niste bestii robite pintecului, nici niște debili descu-rajați de greutățile tranzitiei. Printre ai noștri tineri se subțiază însă cel mai mare detașamentul celor care ar forma atât de mult invocata clasă de mijloc, sau burghezia din propaganda egalitaristilor. Pericolul înghețului – extins de la productivitatea muncii pînă la viața morală – va mina păsările călătoare în stoluri tot mai consistente spre alte zări. Să le aruncăm acum în față declaratii lacrimogene de dragoste de țară, nu poate suna decât ridicol. Alt argument îl consider mai puternic: cînd ai noștri tineri pleacă, cine-i va mai opri o vreme, în ascensiunea lor, pe bătrîni?

TUDOR LAVRIC

Stimări redactori,

Profit de ocazia creată prin întrebările puse de dumneavoastră în "chestionarul 22", prin care sondaj opinia noastră, a cititorilor (fideli, aș adăuga), ca să felicit întregul colectiv redațional pentru realizarea unei reviste de înținta și prestigiul celei ce o edită.

Necesitatea unei reviste orientate pe profilul ce continuă și perfectionă să vădă de la primul număr și continuă să existe.

Cu siguranță, analiza viitoare a istoriei acestor ani tulburi va da la iveau la rolul enorm jucat de publicația dumneavoastră în formarea unei opinii care nu mai corecte asupra evenimentelor, la o patruță însemnată a populației.

Posiția aparte, aș apune singulară, a revistei în peisajul publicisticii noastre impune cu necesitate menținerea ștachetei și continuarea finitării ei, cu orice sacrificii.

Nu fac parte dintre cei ce bombardă redacțile cu scrisori (chiar dacă au de făcut aprecieri pozitive), dar, dacă s-a ivit ocazia, încerc să sugerez cîteva probleme asupra căroră vă rog să reflectați și să procedați în funcție de punctul dumneavoastră de vedere și de păreri majorității cititorilor, a căror colaborare mai strînsă văd că o dorîți:

1. "Dialogul social" este mai puțin evidențiat în paginile revistei, or, în prezent, cînd grupurile sociale sunt plasate de multe ori pe poziții antagonice, ciocnirile de idei, de argumente sunt benefice pentru tabere.

2. Cunoaștem prea puțin din ceea ce se întimplă în țările ex-comuniste, care, în limitele unor deosebiri de multe ori marcante, parcurg totuși etape obligatorii, ca și țara noastră. Este interesant de știut ce probleme s-au ridicat, cum au fost rezolvate și care este stadiul.

3. Exhibarea problemelor naționale-racolează cu multă ușurință adepti, chiar și în rîndul persoanelor ce cîntăresc și se documenteză înainte de a emite o judecata. Se simte nevoie dezvoltării documentate, sustinute de personalități cu gîr moral și profesional, a unor aspecte ale istoriei noastre din Transilvania și Basarabia. Prezentările pot fi contradictorii dacă se apelează la argumente.

4. Mișcarea sindicală cuprinde largi mase, dar și lideri ce au nevoie de clarificări în diverse probleme și de schimburi de idei cu sindicatele de tradiție. Rolul politic al sindicatelor va începe să crească și ar fi placat să se îndrepte spre direcții ce le pot acăpăra mai ușor prin imagini populiste.

5. Problemele economice și financiare sunt la ordinea zilei și ar necesita o familiarizare a publicului cititor cu o serie de probleme și chiar de termeni.

6. S-ar simți nevoie de publicare a unor indicații bibliografice de lucrări fundamentale pe diverse tematici (de ex. democrație, civism, liberalism etc.), pentru cei interesați în aprofundarea acestora.

Incheiere, aș sugera să indică colaboratorilor la care veți face apel să-și redacteze materialele într-un stil și cu o terminologie care să le facă abordabile și de nespécialiști. Există exemple ilustre de articole și de cărți care nu fac rabat la nivelul expunerii, dar care se adresează nespécialiștilor.

Revista nu trebuie să aibă o structură osificată pe rubrici fixe. Este suficientă prezenta cîtorva rubrici permanente, în rest abordarea diverselor tematici – în funcție de natura momentului, de afilarea colaboratorului dorit sau de spațiu disponibil.

Necunoscind dificultățile reale ale muncii redaționale, sunt conștient că există o mare diferență între dorințe și posibilități și că atare vă mulțumesc că ati făcut apel la dorințele noastre.

Cu stimă,
 Prof. dr. MAXIMILIAN SPINZI

ANUNT

Anunțăm angajarea unui coeditor (tehnici de calcul) și a unui tehnoredactor (în urma unui cură de calificare la sediul redacției).

Condiții tehnoredactor: cunoștințe tehnice de calcul, limbă engleză, aptitudini.

Interviurile cu cei interesați încep de joi 29 aprilie, ora 14.00.

Relații la telefon:
 614 15 25, 614 17 76.

Abonamentele contractate la redacție nu se recalculează, indiferent de măririle de preț ulterioare.

LA SEDIUL REDACȚIEI
 PUTETI CUMPĂRA DIN STOC:

Numere, după cum urmează: din anul 1990 numerele 15, 16, 18, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 32, 33, 38, 41, 44, iar din anii 1991 și 1992 – orice număr. Exemplarele vechi vor fi comercializate la prețul de 50 lei/ex. De asemenea, redacția "22" ține la dispoziția doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" (120 lei) precum și Edițiile speciale: "22" – "Suspiciune de fraudă" (50 lei), "Oslobodenje" (30 lei), "Alianța Civică" – "Forumul Democraților pentru leșirea din criză" (40 lei).

Ne cerem scuze celor cărora, din lipsă de spațiu, nu li s-au publicat textele trimise la redacție. În limita posibilităților, vom încerca să răspundem personal. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

HORATIU PEPINE

CONCESIILE DOMNULUI PREȘEDINTE

Atenția pe care pare să o acorde în ultimul timp președintele Iliescu comunității evreiești și manifestărilor sale nu a cîștigat prea multă simpatie din partea opiniei publice românești. Pe de o parte, cei care poartă cu sine ca ereditate culturală fantasmale unor comploturi evreiești internaționale s-au simțit trădati, iar ceilalți consideră că e vorba de o duplicitate întocmai ca aceea care a făcut posibilă colaborarea lui Ceaușescu cu șeful ritului mozaic din România. Sunt două intîmplări semnificative care trebuie evocate aici. Mai întîi, Partidul România Mare lansează o scrisoare deschisă către președintele Iliescu, în care șeful statului este mustrat pentru faptul de a nu fi avut o ținută demnă față de acuzațiile aduse armatei române din vremea mareșalului Antonescu. Astfel de intervenții publice ale PRM sunt obișnuite, dar ceea ce atrage atenția este avertismenul adresat președintelui și mai ales faptul că foarte multe publicații dintre acelea care de regulă nu mediatisază opinia liderilor PRM au publicat scrisoarea în extenso. De ce? Pentru că se solidarizează cu opiniile exprimate sau doar pentru a da o mai mare pondere unei ipotetice rupturi a președintelui Iliescu cu extremele spectrului politic? E

posibil ca ambele motive să fi atinsă în balanță.

A doua întîmplare pe care trebuie să o evocăm este că la comemorarea Holocaustului, organizată la Templul Coral din București, reprezentanții partidelor din Convenția Democratică au refuzat să participe. Opoziția, a declarat dl. Radu Vasile, purtător de cuvînt al PNȚCD, nu și-a delegat participanții la comemorare deoarece manifestarea a fost pusă sub semnul prezenței și chiar sub patronajul președintelui Iliescu, care nu a făcut nici un gest de delimitare față de naționaliștii extremiști și antisemiti care i-au sprijinit candidatura și care participă acum la coaliția de guvernămînt. O proastă impresie au făcut și relațiile din Statele Unite, care ni l-au prezentat pe șeful statului român purtând pe cap tichia rituală într-o imprejurare în care acoperirea creștetului nu era necesară. Gestul a părut un exces de zel nelăsolocul lui și o ipocrizie suplimentară. Președintele Iliescu a părut că încearcă să convingă, printr-un gest ostentativ, opinia publică mondială că puterea de astăzi din România are largi vederi democratice și o nelimitată disponibilitate de colaborare, lucru de care cei bine informați au toate motivele să

se indoiască. De altfel, tăcerea presei americane în legătură cu prezența președintelui României e mai grăitoare decât orice comentariu.

Se pare că președintele este inclinat să facă tot felul de concesii și mai ales dintre acele care îl costă cel mai puțin. În definitiv, cîteva gesturi simbolice nu îl obligă la nimic precis și nu reprezintă echivalentul unui angajament politic. O concesie mult mai importantă a făcut dl. Iliescu atunci când a numit în fruntea Procuraturii generale a României un civil. Cei de la Consiliul European au impresia, a declarat dl. Traian Chebeleu, purtător de cuvînt al Președintei, că la noi ar fi vorba de militarizarea Procuraturii. În realitate, a continuat dl. Chebeleu, numirea generalului Mihai Popa Cherecheanu să făcut pe criterii strict profesionale. Președintă recunoaște însă că s-a cedat în față insistențelor unor forțe politice din țară și din afara țării. Să mai amintim că această schimbare s-a făcut cu puțin timp înaintea vizitei în România a Comisiei juridice a Consiliului European, care va întocmi un raport despre funcționarea Justiției românești. Observăm însă că e vorba de o jumătate de măsură, deoarece pînă acum nu s-a întreprins absolut nimic pentru desființarea Procuraturii și organizarea parchetelor, așa cum scrie în Constituție.

Înălți și o altă concesie la care pare dispusă președintele Iliescu. Birourile permanente ale Camerelor Parlamentului au acceptat în fine să organizeze o ședință comună pentru audierea raportului directorului SRI și pentru constituirea comisiei parlamentare speciale care trebuie să preia controlul serviciilor de informații, constituite prin lege. Birourile permanente înseamnă însă în primul rînd un cerc restrîns de lideri FDSN, aflat în cele mai strînse

raporturi cu palatul Cotroceni. Iată un exemplu edificator pentru modul cum se iau deciziile. Comisia de politică externă a Parlamentului ungăr a trimis o scrisoare Parlamentului României în legătură cu schimbarea prefectilor de Harghita și Covasna. Comisiile de politică externă ale Parlamentului României au răspuns, dar, fapt semnificativ, membrii comisiilor de politică externă n-au știut nimic despre acest schimb de seriori mai înainte de a apărea ceva în presă. Am relatat acest episod doar pentru a se vedea cu limpezime cum se iau hotărîrile și faptul că lipsa de transparentă oferă Cotrocenilor și oamenilor săi posibilitatea de a păstra controlul asupra deciziilor importante. E cunoscut faptul că Statele Unite ale Americii privesc cu suspiciune faptul că la noi serviciile de informații nu sint supuse controlului parlamentar, iar acordarea clauzei națiunii celei mai favorizate este condiționată, printre altele, și de acest lucru. Prin urmare, președintele Iliescu pare dispus la încă o concesie. Exigențele formulate de forțele politice democratice românești au fost sistematic ignorate de președinte, dar constringerile internaționale se pare că au mai multă greutate. Dl. Iliescu a înțeles că nu se poate izola multă vreme și atunci se străduiește să dea puterii sale o imagine mai convenabilă. Dar faptele săi cele care vor cîntări cu adevărat. Dincolo de cîteva apariții publice cu scopul de a demonstra simpatia față de tragedia evreilor, se va lipsi președintele Iliescu de sprijinul extremiștilor neocomuniști? Va ieși Procuratura de sub tutela puterii politice și vor deveni serviciile de informații instituții neutre din punct de vedere politic? Deocamdată impresia generală este că președintele Iliescu a elaborat un program de corijare a aparențelor.

FUNDATIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ

împreună cu

CENTRUL DE STUDII INTERNATIONALE

UNIVERSITATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE DIN BUDAPESTA

anunță

Cursurile de vară pentru studenți:

"TRANSFORMAREA SOCIO-POLITICĂ ÎN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST"
14 iunie-2 iulie 1993

Cursul va face o introducere privind principalele instituții politice din țările Europei de Est. Prima parte a cursului se va concentra pe probleme de istorie și pe diferențierea dezvoltării socio-politice în regiune. Partea a doua a cursului va face o analiză a istoriei și structurii de stat a sistemului socialist. Ultima parte a cursului constă din prelegeri pe tema perioadei de tranziție în Europa Centrală și de Est.

"TRANSFORMAREA ECONOMICĂ ÎN UNGARIA ȘI EUROPA CENTRALĂ"
5 iulie-23 iulie 1993

Programul își propune să trateze problemele sistemului legislativ, realizările economice și dezechilibrul macro-economic, cauzele ineficienței întreprinderilor, lipsa de soliditate a pieței financiare și de capital. Se va acorda o atenție deosebită perioadei 1968-1980 și perioadei 1986 pînă în prezent.

In final, cursul se va axa pe rolul statului în procesul de

transformare și pe condițiile de succes în restructurarea întreprinderilor. Prelegerile vor beneficia de studii de caz reale și se vor vizita la față locului anumite exemplificări.

Cursurile se desfășoară în limba engleză.
Durata cursurilor este de trei săptămâni.

Ambele programe se adreseză studenților din anii III, IV și V de la facultățile economice, de științe sociale și politice, tehnice.

Inscrierea se va face pe baza următoarelor acte:

1. curriculum vitae
2. adeverință de student
3. foaie matricolă pentru toți anii universitari precedenți
4. două recomandări de la profesori
5. o fotografie tip pasaport.

În urma preselecției dosarelor se va tine un test de limba engleză.

Pentru inscrieri și relații vă puteți adresa Fundaților SOROS din:

- București: Calea Victoriei 133, tel: 650.63.25, luni-joi – orele 14-17
- Cluj: Str. Mărului nr. 5, tel: 095/19.71.21, luni-joi – orele 12-16, vineri – orele 11-14
- Timișoara: Piața Operei 2, et. 3, tel: 096/19.08.04
- Iași: Bulevardul Copou 19, CP 1356, tel: 0981/4.72.41, fax: 0981/4.71.00.

Data limită de depunere a dosarelor este 10 mai a.c.

MARC CAPELLE

Ce mai există în afara jurnalismului de curte și de bazar?

Oare în România să nu fie loc și pentru un altfel de jurnalism decât cel jalnic, ridicol sau plin de fleacuri? Evenimentul zilei (19 martie 1993): "O reporteră de la Evenimentul zilei să dezbrăcat în pielea goală". Sub acest titlu imbitor, "importantul" ziar ne povestește că respectiva reporteră aflată într-o perioadă de probă și așteptind să fie angajată de Evenimentul zilei a participat la un concurs de frumusețe, cam despătu. Reportajul care urmează acestui titlu nărează aventurile celei în cauză și, minunea minunilor, Evenimentului zilei comentează astfel: "Vă prezentăm mai jos un senzational reportaj care printre altele spune multe despre riscurile meseriei de ziarist". Iată deci concepția despre jurnalism (și despre pericolele lui) a d-lui Cristoiu... Cât vulgaritate, câtă mizerie! E de-a dreptul revoltător un asemenea umor (pentru că e umor, totuși, nu?) pus ca nuca-n perete.

Cum se va putea naște în aceste condiții o nouă generație de jurnaliști? D-l Cristoiu nu are nimic altceva de oferit acestor tineri sau viitori colegi? Sigur, el nu este singurul care confundă jurnalismul cu voyeurismul. Dar el este, nu-i așa, "cel mai mare". Poate că el crede că se inspiră, de pildă, din ceea ce a fost Günther Wallraff în Germania, care a practicat acest jurnalism de impostură cu succesul cunoscut. Dar nu credeti, d-le Cristoiu, că există totuși o diferență între Wallraff, care se deghiză în turcă să realizeze un lung reportaj asupra condiției vieții de imigrant în Germania (și care justifică acest procedeu – altfel contestabil – prin necesitatea de a pătrunde într-un mediu puțin permeabil la libertatea de informație), și dvs., care admiteți că o candidată la jurnalism să facă pe

manechinul pentru unică satisfacție a instincțelor primare ale publicului? Pentru că se pune întrebarea: unde este informația în acest "senzational reportaj"? Interesul, efectiv, al editorialelor din Evenimentul zilei este oare suficient pentru a justifica conținutul întregului ziar?

Un însemnat număr de studenți la Facultatea de jurnalism sunt astăzi derutați, rătăciți. El nu au nici un model la care să se refere. Pe de o parte (în timpul cursurilor), acestor studenți li se explică faptul că, în calitate de ziaristi, ei vor trebui să fie martori evenimentelor locale, naționale, internaționale și că vor trebui să fie capabili să restituie, prin scris, sunetul, imaginea aceliei mărturii cititorilor, ascultătorilor, telespectatorilor. Pe de altă parte (în multe redacții), li se cere scandal, singur, ură sau povești de adormit copiii mici. D-l Cristoiu sau d-l Băicanu, sau alții își dau oare seamă că tinerii studenți la ziaristică nu înțeleg în bună parte ce se petrece astăzi în România și că în aceste condiții este destul de dificil să prezinti că ești jurnalist? Propunindu-li-se să se dezbrace (și în fine, de ce nu?, să meargă în mîini), li se va permite astfel să înțeleagă mai bine situația politică, socială, sau propria lor istorie? Adevaratul risc al meseriei de ziarist în România de azi nu înseamnă să te afișezi ca manechin într-un băză de noapte. Când ești tânăr și fără experiență, riscul înseamnă să trebuiască să lucrezi sub ordinea unui redactor-șef care îl constringe pe acel tânăr să facă și să scrie orice.

Când, de exemplu, România liberă din 26 februarie '93 titrează pe prima pagină: "După 50 de ani, Rusia și Germania refac tratatul Molotov-Ribbentrop", nu înseamnă oare a scrie

orice? Ziarul se mulțumește să facă referire la un articol apărut în Cehoslovacia, după care Helmut Kohl și Mihail Gorbaciov ar fi semnat un pact secret prin care cele două părți s-ar fi angajat să nu impiedice Ungaria să-și refacă frontierile dinainte de 1920. Ce bombă! O mică fisișă în realitate. Pentru că România liberă comentează, disertează în jurul unei pseudo-informații pe care nimeni nu și-a dat silință să verifice. Spre deosebire de Molotov și de Ribbentrop, Kohl și Gorbaciov sint încă în viață. Pentru ce, înainte de a scrie, România liberă nu i-a contactat pe cei doi oameni de stat pentru a le cere opinia în legătură cu articolul apărut în presa cehoslovacă? Să notăm în treacăt că Meridian (17 martie), citind, e drept, postul de radio Deutsche Welle, se miră de atitudinea României libere. Dar România liberă se depășește pe sine atunci cind este vorba de a prezenta problema monarhiei. Poți să admiti sau să înțelegi că autorul unei cărți sau redactorul unui ziar de partid face hagiografie. Dar este admisibil acest lucru din partea unui ziar care se pretinde un "cotidian de informație și reportaj"? Vizita Reginei Ana la București a stîrnit pasaje antologice. România liberă, 13-14 martie '93: "Mașina Reginei nu putea opri în fața intrării, din cauza a două mașini staționate acolo. Posesorii mașinilor sunt turiști cazați în hotel și nu au putut fi anunțați în cursul zilei să-și mute mașinile vis-à-vis. Cățiva bărbați au avut intenția de a lua pe sus cele două mașini pentru a le muta de călătă parte a carosabilului, dar au renunțat la intervenția celor de la Security. Au cerut, în schimb, două lopeti pentru a înălța zăpada din fața intrării. La ora

16.40 au fost obținute cele două lopeti solicitate. Astfel, la ora 16.55, mașina care o adusese pe Majestatea Sa Regina Ana de la aeroport a putut opri lîngă trotuar". Etc. Crede oare România liberă că servește în vreun fel intereselor monarhiei cu articole de acest gen?

Televiziunea continuă să furnizeze consternante moșturi de ceea ce s-ar putea numi național-jurnalism. Astfel, la Actualitatea din 20 martie, comentariul și regia lui Cornelius Roșianu, legate de filmul lui Coppola, "Dracula", nu erau făcute pentru a informa, ci... pentru a ajuta poporul român să strângă rîndurile în jurul steagului. E posibil să nu-ți placă filmul lui Coppola și poti să spui. Dar problema pentru d-l Roșianu nu a fost decit de a afirma apăsat că Transilvania a facut dintotdeauna parte din România! Clar!

De la presa scrisă la audiovizual, prejudiciile aduse deontologiei acestei meserii nu lipsesc deloc (nu am socotit că e necesar să luăm exemple din presa ultra-naționalistă). De aceea sint de înțeles studenții de la Facultatea de jurnalism care, chiar înainte de a pătrunde în această junglă, dezarmează. În fața pretenției nemăsurate sau a certitudinilor înțepenite ale anumitor responsabili de presă, poți efectiv să dai înspăi. Si poți să iezi chiar frica aceluia club – foarte închis – al celor "care știu să facă un ziar" sau a cercului restrins ai căror membri se cunosc de mai bine de 20 de ani și care astăzi vor să controleze întreaga presă română, de la cea de opozitie la cea pro-guvernamentală. Într-un astfel de sistem, tinerii ziaristi – cei care n-au cunoscut presa decit după 1989 – ce șanse vor avea? Cum își vor putea ei exercita responsabilitățile? Ce șanse vor avea ei de a putea impune altceva decit jurnalismul de curte sau de bazar?

ACTUALITATE • ACTUALITATE • ACTUALITATE • ACTUALITATE

Opoziția a respins proiectul de buget

Miercuri 21 aprilie, după aproape o lună de debateri, Parlamentul a votat în ansamblu bugetul pe 1993. Înainte însă de a se trece la vot, reprezentanții Opoziției au citit o declarație comună, prin care au justificat votul negativ anunțat. Declarația a fost semnată de grupurile parlamentare ale PNTCD, PER, FSN, PAC, PL, UDMR și PSDR. Criticile la adresa proiectului de buget prezentate în declarație vizează soluțiile de acoperire a deficitului bugetar, reprezentarea cheltuielilor bugetare pe domenii, considerată ca fiind necorespunzătoare, continuarea politicii de subvenționare a activităților neficiente, supradimensionarea cheltuielilor curente ale executivului, lipsa de realism în prognoza privind creșterea zero a economiei și în calcularea ratelor de creștere a prețurilor prognosticate de Guvern, inclusiv la stabilirea veniturilor și cheltuielilor bugetare. Menționăm că toate aceste probleme au fost ridicate de reprezentanții Opoziției în cadrul debaterilor pe articole, s-au propus amendamente, dar ele au fost respuse sistematic de majoritatea parlamentară. După citirea declarației, FDSN și aliații săi și-au prezentat propriile puncte de vedere, considerind declarația Opoziției drept o nouă moțiune de cenzură. Supus la vot, proiectul de buget a fost aprobat cu 224 voturi pentru, 150 împotriva și 3 abțineri.

În conferințele de presă ale FSN și UDMR, conducerile celor două partide au anunțat că intenționează să solicite Curții Constituționale respingerea legii bugetului pe 1993.

Se anunță schimbări la vîrf în FDSN

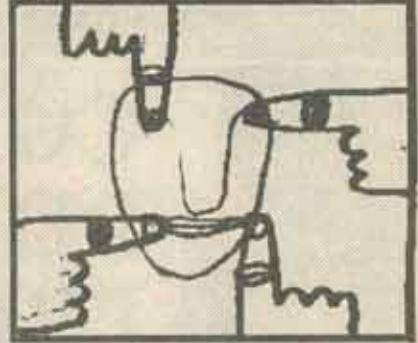
"Este nevoie de un proces de întinerire în partid, care să cuprindă inclusiv conducerea" a declarat dl. Oliviu Gherman în deschiderea plenarei Consiliului Național al FDSN, desfășurată vineri în Capitală. Totodată, președintele FDSN și-a anunțat intenția de a ceda la viitoarea Conferință Națională a partidului funcția pe care o detine "unei personalități care să poată conduce în condiții optime partidul". Numele d-lui Adrian Năstase nu a fost pronunțat, deși persoane din conducerea FDSN dau ca sigură alegerea sa ca viitor președinte al partidului de guvernămînt. Dl. Gherman a confirmat zvonurile privind existența unor aripi în cadrul partidului și a prezentat drept "o necesitate acută" atragerea unor personalități ale vieții sociale în rîndurile FDSN. Domnia sa a mai propus formarea unui nucleu de personalități care să se ocupe exclusiv de activitatea politică a partidului. În continuare, primul-ministrul, dl. Nicolae Văcăroiu, a prezentat un raport cu măsurile preconizate de Guvern pentru asigurarea protecției sociale a populației după 1 mai. Subliniind că nivelul de trai "dacă nu va crește, măcar se va menține la nivelul actual", dl. Văcăroiu a insistat asupra faptului că sumele acordate pentru compensare vor acoperi suta la suta efectele retragerii subvențiilor. Totodată, primul-ministrul a precizat că amînarea sau eşalonarea eliminării subvențiilor ar avea efecte dezastroase asupra economiei. "Ea a mai fost o dată amînată, la 1 septembrie '92, cind guvernul de atunci a decis că acest proces nu trebuie să aibă loc înaintea iernii." Despre motivele politice ale deciziei respective, dl. Văcăroiu nu a suflat, firește, nici un cuvînt.

D-nii Petre Ninosu, ministrul Justiției, și Ioan George Dănescu, ministrul de Interne, au prezentat fiecare cite o informare privind fenomenul corupției și măsurile de combatere a ei preconizate de Guvern. În lăuriile de cuvînt ulterioare, în afara demagogiei obișnuite și a unor afirmații de genul "FDSN nu e partidul reformei, e însăși reformă", ministrul Justiției a fost criticat de vorbitori "pentru lipsa de fermitate" a Justiției, acuzată ea însăși de corupție.

În final a fost adoptată o declarație în 12 puncte, prin care FDSN solicită Guvernului, printre altele: asigurarea unei compensații de 100% a efectelor eliminării subvențiilor, măsură anunțată de mult timp de Guvern; promovarea ca măsură exceptională și temporară a unui proiect de lege privind pensionarea la cerere a celor care la 1 mai '93 se află în somaj și au împlinit: bărbații 55 ani (cu o vechime în muncă de 35 de ani), iar femeile 50 ani (cu 30 de ani vechime în muncă) – măsura defavorizând, evident, persoanele cu studii superioare, care n-au avut cum să acumuleze vechimea respectivă; dublarea alocației pentru copii de la 1 500 lei la 3 000 lei, în timp ce în raportul prezentat de primul-ministru alocația era prevăzută la 2 770 lei. De altfel, majoritatea punctelor din declarație apăreau și în raportul d-lui Văcăroiu. Dar avînd în vedere faptul că declarația a fost citită în întregime la Actualitatea de vineri seara, s-ar putea spune că a meritat osteneala. Cine ar mai putea nega acum faptul că FDSN e mereu preocupat de bunăstarea românilor?

grupaj realizat de
RALUCA STROE BRUMARIU

ACCENTE

ILIE ȘERBĂNESCU

Pentru a schimba, Opoziția are nevoie să fie la putere

Un nou val de dihonie pare să se fi năpustit asupra Opozitiei. După culmenul atins în cazul liberalilor – ajunsi la un moment dat fraționat în vreo șase partide, partiduțe, partidule, mișcări disidente sau chiar disidențe din mișcări disidente – afectat este acum Partidul Alianței Civice. Rupturile la vîrf care au precedat Congresul partidului au putut evita probabil scizii la acest conclave. După unii s-au produs astfel clarificările necesare, lucrurile așezindu-se pe un fâgaș solid, pentru alții însă, ultima pagină nu a fost nicidcum întoarsă, deznodămîntul – cu scizii sau fără – abia urmînd la un orizont încă neprecizabil.

Mai deschis sau doar subteran, explicația pe care numeroși dintre combatanții direcți o lansează, dar pe care și unii analiști politici o împărtășesc, este că ar fi vorba, mai mult ca sigur, de manevre și diversiuni montate de Putere, bineînțele prin intermediul serviciilor secrete. Scopul: alătirea, dacă nu chiar distrugerea Opozitiei, astfel încât să nu mai conțeze politic aproape deloc. Mijlocul: binecunoscutul și arhiuzitatul săntaj, căci, slavă Domnului, atitudinea și atitudinea au făcut compromisuri, mai mari sau mai mici, la viața lor. Se argumentează că, de fătă ce un partid de opozitie putea, prin politica promovată sau prin charisma unor lideri proprii, să devină chiar și numai potențial o amenințare pentru viitoarele poziții ale Puterii, a avut de înfruntat cutremurele zizaniei, soldate cu scindări sau disidențe. Astfel, alături de însăși ramura incomodă din sinul Puterii, mai toate partidele din opozitie au cunoscut fenomenul, cu excepția, se consideră nu întâmplătoare, a PNȚCD. Acest partid, prin slabă priză în rîndurile alegătorilor majoritari a liderilor cu care ieșe în față și întransigență anticomunistă de admirat și lăudat, dar nefărăabilă din punct de vedere electoral, ar constitui, se afirmă, oponentul ideal al Puterii, căci cu procentul de voturi de circa 10 % pe care l-ar putea dobîndi nu are vredosă să ajungă la guvernare, admînd că ar dispune de un program de ajungere la guvernare.

Între abordări comode și autoalintare

O asemenea privire asupra lucrurilor este simplistă, chiar fără a se nega, căci de puțin, posibilele infiltrări și diversiuni. Este, mai degrabă, vorba de o abordare comodă, prin care susținătorii ei din Opozitie pot să se autoabsolve de propriile responsabilități și, într-un fel, se mai și alintă atribuindu-și sunse mari decît cele reale. În mod evident, sunt făcute astfel uitata orgoliile de partid și de grup, ca și vanitățile personale, și nu se ține cont că manevrele și diversiunile nu ar reuși dacă nu ar găsi astăzi terenul săi – să le spunem eufemistic – "deschiderile umane" necesare. Că privește autoalintarea, ar trebui totuși, după trei ani deja consumată în lupta deschisă pentru putere, să fie abandonate amăgirile de sine, recunoșindu-se explicit că Opozitie, în diferitele ei formule, n-a avut nici un moment potențialul electoral spre a prelua ea comanda guvernării.

Aruncarea explicării exclusiv asupra manevrelor și diversiunilor Puterii este o reacție facilă, nefolosită, întrucât nu prin lamentări se în putere, ci aceasta se cucerește (chiar și cind e vorba de mijloace democratice), de cedat nedescind-o nimănii de bunăvoie. Iar plasarea responsabilității în circa

electoratului – cum din păcate s-a cam încercat la un moment dat – este, fără a-i mai acorda vreun alt calificativ, nici mai mult nici mai puțin decît complet nefărăabilă, deoarece acesta, mustrat sau nu pentru ce (sau cine) votează, va face tot ceea ce crede. Mai trebuie, deci, privit critic și în propria ogradă. Din păcate, însă, capacitatea de autoanaliză a partidelor din opozitie nu s-a dovedit a

tele sătire cunoscute. Opozitie s-a irosit în lupte interne, adesea interpersonale, ajungind să desemneze abia în ultima clipă un candidat în cursa preșidentială, după ce neglijase aproape total campania electorală pentru Parlament.

Potențialul de schimbare din '89 este epuizat

Defazarea față de exigentele perioadei riscă să se repete. Ori premisele de la care Opozitie pornește ori analizele care-i ghidă acțiunile sătire greșite. Opozitie parcă s-ar afila tot timpul în aşteptarea unei schimbări, ce ar veni de undeva, poate din ceruri sau pur și simplu din împlacabilul vremurilor, nevăzând ori refuzând să ia în considerare că potențialul de schimbare rezultă din evenimentele din decembrie '89 – indiferent ce au fost acestea – este epuizat. Ce s-a schimbat în urma acestor evenimente, deja s-a schimbat. Fenomenul este general în Europa de Est,

O fațetă și mai și a acestor ipoteze nerealiste o constituie simpla presupunere – pe care însă atâtă membri ai Opozitiei o dau ca sigură – că dl. Iliescu însuși va apela cădăcă la Opozitie pentru realizarea unui nou gen de guvernare. Dincolo de faptul că denotă și nu fi înțele că dl. Iliescu le-a cam dat doar pe la nas de mai multe ori celor sau unora din cei din Opozitie cu participarea la guvernare, fără însă să fi urmărit vredosă într-adevăr așa ceva, liderul Opozitiei – care prin poziția adoptată l-a și ajutat pe președinte în demersul său – par a nu fi ajuns nici să-l cunoască îndeajuns, ca persoană și om politic, pe dl. Iliescu. Dinsul nu prea s-a arătat ingrat față de cei ce l-au servit sau slujit, ba dimpotrivă și-a făcut o cutumă din a-i recompensa. Oricum, nu e de luat în serios că dl. Iliescu s-ar repezi să-i abandoneze în favoarea unei opozitii care îl este potrivnică.

Nu se poate miza pe ruptura FDSN

Lăsând aminte la toate acestea, Opozitie ar trebui să-și reconsideră substanțial strategia: nu să aștepte schimbarea (căci din cer sau de la Putere nu va veni), ci să o propulseze. Dacă, desigur, dorește să ajungă la guvernare. Să, în mod logic, este de a se încerca și alte formule de structurare a partidelor și de organizare a alianțelor și platformelor de colaborare, având în vedere că acelea de pînă acum nu au asigurat Opozitiei preluarea democratică a puterii. Ar fi pur și simplu inadmisibil ca, în cadrul unei noi confruntări electorale, indiferent cînd va fi aceasta, Opozitie încă o dată să nu depășească acel prag care să o situeze măcar într-o postură forte pentru o coaliție guvernamentală, dacă nu chiar să-i permită a constitui singură executivul. Îmbătatul cu apă rece este nefolosit. Privind lucrurile nepasional, Opozitie – cu excepția UDMR, care este oricum un caz aparte – nu a intrunit, în fiecare dintre înfruntările pentru legislativ sau administrația locală, mai mult de 3 milioane de voturi, în rest fiind vorba doar de diferențieri de procentaje în funcție de ponderea absenteismului. La 15 milioane de alegători, oricît absentismul ar fi, nu se poate ajunge la guvernare cu 3 milioane de voturi și nici accede la președinție cu 5 milioane. A așteptă că Opozitie să se întărească printr-o nouă ruptură în cadrul Puterii (după scizina Roman-Iliescu) ar fi o expresie de neputință – nu de forță și vitalitate. Să, în plus, este și o altă ipoteză greșită. În plină expansiune și consolidare, FDSN nu se va rupe. Deși eclectic și cu факции destul de delimitate, FDSN dispune, ca și PSM prin moștenire de la PCR, de ceea ce forțelor din opozitie le cam lipsește și ceea ce le face partide: o componentă din oameni care, buni sau răi, au simțul și respectul ierarhiei, și care acceptă să mai fie și membri și nu doar președinți sau vicepreședinți.

Este nevoie de activiști

Altfel, și hei-rup-ismul politic a trece. A venit vremea constituiri unei clase politice, indiferent de coloratură diversă. Opozitie nu poate face exceptie. Nu trebuie să ne fie teamă de termeni. Este nevoie de activiști politici, de oameni care – lideri sau doar membri de partid – să trăiască din politică și să-și consacre politicii totă activitatea zilnică.

Fără activiști, fără o adaptare a imaginii la exigentele electoratului majoritar și, nu în ultimul rînd, fără obținerea unei neutralități dacă nu chiar a colaborării instituțiilor neeligibile ale tării, prin absorția lor la un obiectiv reciproc convenabil, nu se pot cîștiga alegeri pentru a se ajunge la guvernare. Opozitie poate merge în continuare pe linia de acum, dar atunci trebuie să accepte că schimbarea nu poate decît aștepta de la exact cei despre care afirmă că o blochează. Să va veni la Sfîntu' Așteaptă.

fi prea ridicată, iar disponibilitatea lor de a accepta analize independente – foarte scăzută. Simple păreri de luat în atenție sau sugestii de teme de reflectie în legătură cu posibile explicații asupra slabelor performanțe politice ale opozitiei în România – cum ar fi, de pildă, axarea, spre deosebire de situația din alte țări est-europene, nu pe partide noi, ci pe osatura unor partide istorice reconstituite, cu trecut nu numai de glorificat dar și de justificat, ori insistentă asupra opțiunii monarhice, fără audiență în pătră largi ale populației – precum și în legătură cu ceea ce ar trebui întreprins pentru ca Opozitie nu doar să se plingă de Putere, ci să dobîndească puterea, au fost imediat taxate ca incercări de destabilizare sau compromitere a Opozitiei. Cu ce profit, este clar! Cu nici unul! O anchiloză tînde să se perpetueze. Să sănsele Opozitiei de a ajunge la putere se îndepărtează în loc să se apropie și nu există absolut nici un dubiu că din opozitie se pot cel mult influența unele schimbări, în timp ce numai și numai de la putere s-ar putea face schimbări pe care Opozitie consideră că actuala Putere se cramponă să nu le întreprinde.

Există o strategie de ajungere la guvernare?

Cu alte cuvinte, programul de schimbări politice și economice al Opozitiei nu are nici o finalitate dacă nu este însotit de o strategie de ajungere la guvernare, ceea ce presupune nu doar moralitate și întransigență, ci și maleficitate, disponibilitate la compromis pentru profitabilitate.

Din nefericire, Opozitie pare să se afle acum în exact situația de după alegerile din mai 1990, fără a acționa în consecință vreunui din multiplele invitații ce puseau fi trase. Opozitie știa prea bine, în urma alegerilor din mai 1990, că nu are altceva de făcut, în răstimpul de aproape doi ani ce-i stătea la dispoziție, decît să pregătească din vreme – cu un suficient răgaz spre a-l mediatiza în mod corespunzător – un candidat apt de a-l învinge pe dl. Iliescu, bază a unei campanii pentru un succes măcar relativ în alegerile generale. Fap-

ta în raport cu evenimentele mai mult sau mai puțin similare din același formidabil an '89. Peste tot operează acum recuperarea, restaurația. Gradul este însă diferit, căci, în alte țări, a apucat să se schimbe mult mai mult în urma evenimentelor din '89. Ca atare, și amplaarea recuperărilor și restaurației este mult mai mică. La noi, acestea sunt masive. Singurele resorturi de schimbare în România mai rămîn gătuirea economică și presiunea externă. Procesul derivind din combinația acestora este deosebit de complex, dar, în esență, dependență de finanțarea externă și constringerile de adaptare impuse de acordurile de asociere la Comunitatea Europeană împotriva măsurilor altelor decît cele dorite de "restauratori". În vreme ce profitori de pe urma vechiului regim, ajunși rapid primii capitaliști, promovează, cel puțin subteran, un sistem economic oricum nu strict identic celui din trecut. Opozitie, cu reprezentare marginală la pîrghiile de comandă și cu prea puțini capitaliști în rîndurile sale, ci dimpotrivă, formată din prea mulți lamentabil de săraci pentru a face politică, nu poate fi decît spectator la acest proces, cu nici o sansă de a-l influența și cu atât mai puțin de a-l controla.

Are executivul Văcăroiu zilele numărate?

O altă premisă eronată este că Opozitie pare convinsă că guvernul actual are, încă de la instalare, zilele numărate. În baza acestei convingeri, nu numai că a ratat posibilitatea de a fi forță, prin tehnologia compromisului, implicarea în guvernare, chiar și la un nivel mai slab, dar și invită FDSN-ul să-și asume în clar responsabilitatea. Aceasta n-a pregetat și a confiscat toate pîrghiile de comandă de la eșaloanele doi și trei, semn indubitable că se pregătește pentru o lungă guvernare. Dacă executivul Văcăroiu trece, fără mari disidențe sociale, hopul 1 mai, Opozitie poate să nu mai aibă nici un dubiu că trebuie să se pregătească de pe acum – pentru bine – pentru alegerile din 1996.

"Controversatul" Mihnea Berindei

În săptămânilor premergătoare congresului PAC, în paginile ziarelor și revistelor (*Cuvîntul, Expres, Evenimentul zilei, Curierul național*) a apărut cu obstinație afirmația conform căreia Mihnea Berindei este "activist", "vector" și socialiștilor francezi și "coloana a 5-a" a socialismului francez. Această afirmație a mai fost vehiculată atunci cînd a luat naștere PAC, dar și în momentul desemnării candidatului unic la președinție de către CDR – toate, momente politice chele.

Mihnea Berindei, despre care Mircea Iorgulescu spunea că "România de după decembrie 1989 ar fi trebuit să-l recunoască oficial meritile" (*Dilema*, nr. 15), a fost învinuit de returnare spre socialism a PAC-ului.

Pentru a lămurî ce este "cazul" Mihnea Berindei, care într-adevăr este un "caz", și de ce a fost readus pentru a treia oară în atenția opiniei publice, am solicitat opinia mai multor personalități, politicieni, ziariști, fără a ignora și parerea lui Mihnea Berindei despre el însuși.

GABRIEL LIICEANU

Trei lucruri ar fi de spus în "cazul Berindei". Primul, că avem memorie scurtă: său cum începe să uităm ce au însemnat pentru noi "anii aceia" (mărturisesc că îmi vine tot mai greu să le găsesc un nume), la fel uităm că în anii aceia am fost mai puțin singuri pentru că în emigratie au existat români care și-au făcut o preocupare constantă din a aduce la conștiință Occidentului ce se întâmplă de fapt aici. Mihnea Berindei a fost unul dintre ei. Îmi explic cu greu cum același om care a mobilizat cîțiva ani la rînd întreaga presă franceză pentru grozăvile care se petrecu aici a putut să devină peste noapte la bête noire a presei românești. Nu cumva e cam nefirească această bruscă și totală retragere de credit?

GABRIEL ANDREEȘCU

Există o coincidență: și tu ai fost acuzat de tendințe pro-socialiste, și tot în legătură cu relațiile pe care le-ai avut cu M.B. Ce poate povesti despre asta?

Sunt și alte coincidențe. Faptul că acuza venit într-un moment politic important: după ce Comitetul de Cordonare al Alianței Civice decisese, în primăvara lui 1991, să propună crearea unui partid: al Alianței. Esențiale pentru evoluția partidului erau persoanele de la conducere. Eu insistam asupra acestui aspect, asupra credibilității viitorilor lideri. La Sibiu,

în iunie 1991, s-a produs surpriza: Stelian Tănase, Nicolae Manolescu, George Șerban, Igon Dima s-au prezentat drept un grup de inițiativă al partidului, pentru a declina această responsabilitate Comitetului de Cordonare. Dar mai înainte au incercat să acuze conducerea Alianței. Mai precis, m-au acuzat pe mine de tendințe pro-socialiste, "dovedite" prin legăturile pe care le stabilise în Franța prin Mihnea Berindei. Se refereau la Partidul socialist, dar nu la cele cu Partidul republican (primul contact de altfel) și cu alte formațiuni. Eu am fost atât de surprins încât singura mea reacție a fost stufoarea. Mi se părea incredibil că tocmai eu eram acuzat – se cunoștea că fusesem arestat pentru trădare datorită unor texte anti-comuniste. Și Mihnea Berindei, cel mai eficace exilat român împotriva regimului lui Ceaușescu, care nu înțelegea să fie astfel nici după ce i-au amenințat familia, copilul. Apoi ridicolul situației: o astfel de acuză o aduce Stelian Tănase, care a dat un concurs, pe vremuri, la Facultatea de Filozofie, pentru a predă marxism-leninismul (e drept, nu l-a trecut) și care, nu cu mult timp

MIHNEA BERINDEI

Din 1977 încoace au circulat pe seama mea o mulțime de zvonuri (agent CIA, KGB, în solda ungurilor etc.). După decembrie 1989, aceste zvonuri au devenit inoperante. Cum s-a ajuns la povestea cu socialismul? Eu cred că vizita lui François Mitterrand din aprilie 1991 a provocat printre intelectuali, studenți și în general în rândurile Opoziției un fenomen de respingere a socialismului francez, considerat ca un susținător al Puterii. Eticheta de socialist sau doar de simpatizant al Partidului Socialist Francez devenea un element posibil de manipulare a opiniei publice. Prin persoana mea interpusă se vizau de fapt formațiunile de care sunt apropiat. Nu din întâmplare, cred eu, acest zvon a fost vehiculat în trei rînduri: la congresul AC din iulie 1991 ce a dus la constituirea PAC, la desemnarea candidatului pentru președinție din partea CD și în preajma congresului PAC.

ALEXANDRU PALEOLOGU

În acest moment se află în circulație o afirmație pe care am impresia că și dvs. ați susținut-o: că d. Mihnea Berindei este socialist.

Nu. Aici este o mare confuzie. A spune că dinsul este membru al Partidului Socialist mi se pare o prostie. Iar problema nici măcar nu este asta.

Dar credetă că Mihnea Berindei este "coloana a 5-a" a partidului socialist?

"Coloana a 5-a" și "socialist" sunt niște manevre de a formula problema încărcat și puternic. Mihnea Berindei declară – și de ce să nu-l crezi? – că nu e membru al Partidului Socialist Francez. Eu l-am crezut și-l cred. Ce înseamnă a fi socialist fără a fi membru al partidului

socialist? Asta înseamnă a avea o viziune despre societate și viață politică în alternativa socialistă.

Dar și dvs. sănțeți unul dintre cei ale căror declarații au dus la formarea acestel legende.

Nu este adevărat. Afirmațiile despre socialismul presupus sau real al lui Berindei mi-au fost spuse mie la Paris de către oameni din exilul românesc – încă din primele zile ale ambasadei mele. Nu am crezut deloc nici atunci acest lucru. Mihnea Berindei a făcut pînă în decembrie '89 imense servicii cauzei românești fiindcă avea relații cu presa de stînga, care doar ea se interesa la acea epocă de problemă românească.

Cunoașteți poziția pro-Ceaușescu a unui ziar de dreapta, ca Le Figaro?

Da. D. Hersant venea să vineze aici cu Ceaușescu. Relațiile d-lui Berindei cu presa de stînga au fost enorm de utile la acea epocă. Dinsul a făcut extraordinar de mult bine, nu numai prin relațiile cu presa, dar și mai tîrziu, prin mijloacele de care dispunea, facînd servicii reale multor români, intelectuali și disidenți. În perioada cînd am fost ambasador (și mult după) l-am considerat pe Mihnea Berindei ca fiind principalul meu consilier. Pe cel din ambasadă nu-i puteam lăua decât ca pe niște funcționari mai

utilizat relațiile lui. Lipsa de scrupule a acestora e cu atît mai mare, cu cît acum Mihnea este utilizat de ei ca argument pentru a se lovi într-unul sau altul dintre cei deveniți peste noapte rivali politici.

Prieten și iubindu-l pentru dezinteresarea lui și pentru un anume infantilism pe care-l ascunde cu greu, exasperindu-mă uneori cu obnubilațiile lui luministe, i-az reproșa totuși că judecă oamenii în mult prea mare măsură după criterii de eficacitate contextuală. Nu e de mirare că în felul acesta creditul pe care îl acordă unor este adesea dezmințit. Și mă tem că, în cazul lui, acest lucru se va repeta. Dar și de asemenea că astfel de accidente nu au darul de a-l demobiliza.

Dar dacă încerc să depășesc problema personală, "cazul Berindei" relevă ceva mai grav: o lipsă de maturitate politică, dacă nu chiar un deficit de comportament democratic atât din partea unor jurnaliști din presă independentă, cit și a unor oameni politici din opoziție. Pentru că poate să ne pună pe ginduri ușurîntă cu care aceștia s-au lăsat manipulați, prin dezinformare și prin vehiculare de zvonuri, așa cum trebuie să ne pună pe ginduri felul în care neadevăruri crase au fost utilizate în scopuri politice.

Inainte, la o întîlnire cu Consiliul național se declarase... om de stînga; apoi George Șerban, care fusese lector la catedra de Științe Sociale și Politice, în Timișoara. În sfîrșit, eram socot că la o astfel de acțiune participa un om ca Emil Hurezeanu.

Dar trece peste amânunte. Chestiunea s-a pus din nou chiar la Congresul Alianței, cînd urma să se decidă și asupra conducerii partidului. Atunci a fost cel mai activ un arhitect bogat, din Paris, Mihai Ricci, unde trăgea Stelian Tănase cînd mergea în Franța. Dar îl spun, reacția mea s-a redus la stufoare.

Pe de altă parte, m-am simțit obligat, în acest context, să seru două-trei materiale în legătură cu problema socialdemocrației. Modul diletant în care s-a ajuns să se vorbească despre doctrine, presiune, intoleranță față de o viziune politică sau altă sănătate inacceptabile. În fapt, nu mi se par importante atât speculațiile doctrinare, ci suferința și demnitatea umană.

Dar și se pare că un astfel de scenariu ar fi putut fi pus în calc de SRI?

Mihnea Berindei este un om politic atât de important, prin relațiile pe care le are cu elita politică din Franța, și cu mass-media franceză. Încit cu siguranță cineva imaginează scenarii pentru a-l marginaliza. Îmi permit să spun că nici eu nu cred că aș fi pre comod. Dar nu există nici o probă autentică, că acuzele de pro-socialism ar fi fost pregătite de SRI. Este adevărat că, înainte de a se refugia în Italia, fosta secretară a lui Stelian Tănase, de la "22", mi-a spus că fusese contactată de oamenii lui Virgil Măgureanu, care-i cerea informații. Că, aflat într-o situație deosebită, Stelian i-ar sugerat să facă pe agentul dublu. Este adevărat, mi-a vorbit despre relațiile "ciudate" pe care le-ar avea unii dintre oamenii din jurul lui Stelian, și sunt multe de spus despre comportamentul lor oportunist. Dar lucrurile astăzi se pot explica și în multe alte feluri: orgolii, interese etc. Presa nu trebuie să speculeze în această direcție, ci să caute dovezi. Am cucerit această mare valoare, care este independența presei: mai avem să cîștigăm corectitudinea și responsabilitatea ei.

invitați la București și care au și venit în țară într-o săptămînă, instruind și împărtășind din legislația și procedurile administrației franceze. Însă aceste contacte nu au fost singurele de atunci: am mai avut contacte și cu întreprinderi de gospodărie comună, deci fară culoare, precum și cu personalități de dreptă.

Am impresia că este iar o sălbăcie a presei noastre în goană după senzational. Ca să nu spun că mi-ar repugna să fie o manevră, o manipulare bine pusă la punct. Mi-e efectiv silă de această justificare pe care trebuie să o fac, care nu-si are efectiv rostul, dar care trebuie făcută în acest climat de denigrare și de atingere a altor scopuri prin calomnie.

DUMITRU POPOVĂȚ

(Primar PAC, sector 2 București)

Din discuțiile particolare cu d. Berindei nu au rezultat nici un moment opinii socialiste sau pro-socialiste. Tot ce am vizitat noi – cei patru primari care ne-am deplasat anul trecut în mai la Paris și în vecinătate – și tot ce ne-a fost prezentat a fost numai de (la acel moment) opozitie, respectiv din RPR și din Partidul Republican. Datorită d-lui Mihnea Berindei, noi am cunoscut atunci trei actuali miniștri: dl. Pasqua, acum ministru de Interni, care ne-a acordat atunci mai mult de o jumătate de oră, dl. Léotard, actualmente ministru Apărării,

și dl. Puech, actualmente ministrul Agriculturii. În afară de asta, peste tot pe unde am fost, în municipalități am vizitat sedii de pregătire a campaniei electorale, birouri de aleși și candidați ai dreptei, deci în exact inimă dispozitivului strategic al partidelor de dreapta care se pregăteau pentru alegeri și pentru victoria în alegeri. În acest context, mi se pare că acestea nu s-ar fi deschis pentru Mihnea Berindei și pentru vizitatorii dacă dinsul ar fi fost un inveterat om de stînga. Este adevărat că în ianuarie 1993, timp de două zile cit am fost într-o scurtă vizită la Paris, am avut contacte cu Fundația "Jean Jaurès", prin intermediul căreia au fost contactați niște specialiști în buget și în taxe și impozite locale, specialiști care au fost

invitați la București și care au și venit în țară într-o săptămînă, instruind și împărtășind din legislația și procedurile administrației franceze. Însă aceste contacte nu au fost singurele de atunci: am mai avut contacte și cu întreprinderi de gospodărie comună, deci fară culoare, precum și cu personalități de dreptă.

Intriga este o acțiune menită să face cuiva râu. În spînă era menit să facă râu, dar nu a făcut.

Repet, după cite înțeleg eu cuvîntul românesc, intriga este o acțiune menită să face râu cuiva, printr-o manevră necinstită.

Resping interpretarea dvs.

JEAN-CLAUDE MIGNON

(Primar al orașului Dammaris-les-Lys, vicepreședinte al Consiliului Național al RPR, secretar național RPR, însărcinat cu problemele țărilor Europei Centrale și de Răsărit, deputat de Seine și Marne)

Mihnea Berindei a fost caracterizat drept "socialist francez". Cum comentai?

Mihnea Berindei este o persoană cu care eu lucrez mult. El este interlocutorul meu preferat și, evident, nu cu el să colabore dacă să avea cea mai mică bănuială că ar fi socialist. Mihnea Berindei își iubește țara și e foarte mindru de ceea ce a ajuns PAC.

In presa noastră s-a afirmat că Nicolae Manolescu a incercat să împingă PAC spre stînga franceza.

Găsești afirmația aceasta ridicolă și stupidă. Eu insuți, cind am venit în România, în misiune parlamentară, a trebuit să fiu primit de toate oficialitățile (Ion Iliescu, Petre Roman, Emil Constantinescu). Acestea sunt relații democratice normale. În Franță, Manolescu a fost primit de toți responsabilii politici, dar are relații privilegiate cu Jacques Chirac (ceea ce Chirac nu prea obișnuiește să aibă). RPR l-a tratat întotdeauna cu multă atenție pe Nicolae Manolescu, pentru că noi considerăm că el are o statută de om de stat. De aceea, Jacques Chirac personal a dorit să vină la Congresul PAC, ca să păstrăm constantă relație cu Nicolae Manolescu și să ajutăm cu experiența noastră PAC. Chirac și cu erorile noastre, pe care n-am vrea ca PAC să le repeze. Sunt mirat că în România se pierde atât timp discutindu-se o asemenea afirmație puerilă și ridicolă.

CORNEL NISTORESCU

Ce părere aveți despre afirmația "socialistul Mihnea Berindei"?

Sincer spînd, nu am idee cine a lansat-o și pe ce temei. Faptul că domnul Mihnea Berindei are legături strînse cu fundații franceze care ar putea suporta o asemenea etichetă să ar putea să fie un punct de plecare.

Nenorocirea vine din faptul că termenul a proliferat și lumea l-a înțeles în accepționarea sa românească. Pentru că între "socialismul biruitor" și cel francez este o diferență enormă. Să dacă Mihnea Berindei ar fi, să zicem, un socialist francez, ce norocire ar fi în asta? Am sentimentul că tensiunile dintr-un partid să-și repercută în mod nefericit asupra unui om care nu se află la originea lor, dar a fost luat ca pretext. Să atunci, dacă Mihnea Berindei ar fi fost bănuit că este marțian, scandalul ar fi inceput de la faptul că există indicii că Mihnea Berindei ar fi marțian.

ALEXANDRU POPOVICI

(Senator PAC)

Ce părere aveți despre "socialistul" Mihnea Berindei?

A existat un conflict intern în PAC (legat de programe, statute aflate în dezbatere) și un alt conflict de presă între d-nii Coposu și Manolescu. Problema socialismului d-lui Mihnea Berindei a apărut în acest al doilea context. Lucrurile desfășurîndu-se în paralel, s-a creat o anumită confuzie. Spre finalul acestei perioade s-a produs o interferență parțială între cele două teme. Nu știu și nici nu mă interesez dacă dl. Berindei este sau nu socialist.

Personal, îl simpatizez foarte mult. Nu consider această problemă în nici un fel.

Totuși s-au adus în acest timp unele "probe". De aceea, aş insistă asupra întrebării mele.

Dacă dinsul declară clar că nu este socialist, n-am nici un motiv să nu-l cred.

Faptul că Mihnea Berindei a venit împreună cu Jean-Claude Mignon, reprezentantul d-lui Jacques Chirac, nu v-a modificat cu nimic această indiferență: poste și socialist, poate nu e?

Elementele sunt de toate felurile. Este și d-l. Paleologu, care de la microfon a spus că are elemente pentru a-și menține punctul de vedere.

Nu. A spus că sunt presupușii personale. Dar știți cind a venit anul trecut d-l. Léotard la București?

Da, chiar eu l-am primit, d-l. Manolescu nu era în București. Am stat la masă alături și ne-am conversat.

Declară că Berindei a venit în România cu reprezentanți RPR sau PR, partide de dreapta? Ar exista unele elemente ca să vă dați seama că nu este socialist?

Da, sigur. Cel mai important pentru mine este că dinsul afirmă că nu este.

Dacă atunci definirea acestui cuvînt.

Vă rog foarte mult să nu-mi puneti întrebări combinatorii. Pentru că răspund atunci cind îmi vine mie în minte, dacă doresc să răspund. De la mine puteți avea o judecată și o apreciere absolut obiectivă, liberă și competență. Ceea ce eu am observat la Mihnea Berindei, lucruri care m-au adus la concluzia că care am ajuns, sunt lucruri care mă privesc strict personal în relație mele cu anumiți ziaristi sau oameni politici din Franță. În spate, Patrick Wajsmann și Gilles Martinet. Dar și cu alții din România, în spate cu Nicolae Manolescu, cu care am relații extrem de urbane și colegiale, dar nu mai sunt relații de dinainte, de confratii. La vizita lui Manolescu la Paris, în decembrie 1991, el m-a ocolit în mod sistematic, ghidat fiind de Berindei. Voia să mă impiedice să-l îndeplineam pe Manolescu să meargă la Versoix, întrucât Berindei este de părere că Regele nu are nici o sansă și că nu avem aceeași opinie în problema monarhiei.

Cred că atunci cind d-l. Nicolae Manolescu a fost la Paris, d-l. Mihnea Berindei l-a dus numai în zonele de stînga, așa cum a fost acuzat?

Nu cred acest lucru. Opinia mea despre Berindei este

PETRE MIHAI BĂCANU

Care este imaginea dvs. despre Mihnea Berindei?

Încă din primele zile ale Revoluției, Mihnea Berindei a să alătură București, încercând să aprindă intelectualitatea, mai ales în organizarea noilor structuri democratice. Am remarcat atunci că fiță de nouă putere instalată, care îl curăță, și care în timp să a dovedit afinitatea față de socialismul francez, Mihnea Berindei a să îndepărtează repede, apropiindu-se de forțele de opozitie, dar mai ales de cele civice. Ajutorul său a fost evident. Nu mai vorbesc de faptul că a luat atitudine, în Franță, împotriva numeroaselor incalcări ale drepturilor democratice post-revolutionare. În același timp, Mihnea Berindei a facilitat întîlniri ale liderilor de partide din România și cu dreapta franceză.

Ce părere aveți despre calificativul socialist care îl se atribuie azi?

Imaginea care s-a creat asupra sa, de "socialist", vine din Franță. Este adevarat că Mihnea Berindei a crescut la Paris sub pulpana socialistilor francezi, dar să nu se uite că există o mare diferență între socialismul occidental și cel românesc. Într-un fel îl înțeleg și pe români din Franță, care n-au sărit într-un picior cind Mihnea Berindei a

incercat să-i plimbe pe liderii Opoziției aterizat la Paris și pe la socialiștii francezi. Dar faptul că liderii PAC, majoritatea intelectuali proveniți din organisme civice, au fost preluati la Paris și de Mihnea Berindei, astă nu înseamnă și orientarea PAC spre falimentarul socialism francez. Ponte a greșit și Mihnea Berindei cind a insistat pentru contactele Opoziției cu socialiștii francezi, dar a facut-o într-un moment cind Puterea își facea capital politic din această afinitate, care în final să-a dovedit un bluf. În același timp, Mihnea Berindei a facilitat întîlniri ale liderilor de partide din România și cu dreapta franceză.

Cum va explicați că Mihnea Berindei a devenit o jîntă a presei noastre?

Tînta presei a devenit în momentul în care diferențele de idei din cadrul PAC au fost transferate pe apropierea domnului Nicolae Manolescu de socialism. Dacă d-l. Manolescu dorește să se apropie de socialismul francez, găsește singur drumul, nu era nevoie să î-l arate Mihnea Berindei. Singura explicație pe care o găsește escaladării acestui caz este ura acerbi a românilor – mai ales a celor din diaspora – față de cînvîntul socialism și doctrina sa, care a distrus atîția destine.

De ce această reacție numai față de socialismul francez și nu față de socialismul românesc din CDR?

Puteți face o delimitare aici. Social-democrația d-lui Cînescu nu s-a apropiat de socialismul francez, pentru că în acea perioadă locul era ocupat de FSN. Aici ar trebui să arătăm că efuziunile liderilor FSN privind marile lor succese de la Paris au fost estompată tocmai de Mihnea Berindei.

Il cunoașteți pe Mihnea Berindei? Care este părerea dvs. despre el?

Ne-am întîlnit de două ori, preț de cîteva minute, nu suficiente pentru a începe o relație personală distinctă. Așa că rămîn cu imaginea receptată în timp. Un Mihnea Berindei care n-a tăcut, care a strîns în jurul său cîteva coloane vertebrale din diaspora și a facut mult bine românilor bănuiti multă vreme că s-au transformat într-o nație de coriști, intrepății ai cîntecului "Te slăvîm din înîmă, Partid". Mihnea Berindei a fost o voce și cred că este în continuare.

Cum va explicați faptul că Mihnea Berindei a ajuns o țată de atac în presă, inclusiv în publicația Express?

Mihnea Berindei o să fi fiind înțintă în capul multora (și toti speră să-l ochească). În Express a fost doar subiectul unor discuții. De lucrul acesta nu este scutit nimeni. Eu cred, chiar dacă punctele de vedere ar fi greșite, că ele nu pot demola o personalitate, chiar dacă respectivul punct de vedere ar fi "abject". După ce pe scena politică și publicistică românească s-au tras atâtii pumnii în stomac și la figură, faptul că se discută despre un om nu poate fi considerat ca o dorință de a-l înformînta. Revista "22" a sărit ca arsă în apărarea lui Mihnea Berindei din motive care o privesc. Eu cred că Mihnea Berindei se apără foarte bine singur și va rezista multă vreme pe o scenă politică pe care era nevoie de el. Poate că în situația creată numai distanță-l-a prejudiciat.

DAN ANDRONIC

(Evenimentul zilei)

În repetate rînduri, ziarul dvs. a facut afirmația că Mihnea Berindei este socialist. Pe ce văjăi bazat?

Din sursele noastre, nedeterminate, bineîntîles, parlamentari din CDR ne-au spus foarte clar că, potrivit cerșterilor lor, Mihnea Berindei este membru al Partidului Socialist Francez. Să cred că asta o putem transa foarte simplu. Întrebîndu-l dacă e ori nu e.

Nu, cel mai bine ați transa spunând numele celor ce au afirmat acest lucru. Puteți să-mi dați numele acestor parlamentari?

Vă dați seama că dacă nu aduceți probe pentru o asemenea afirmație, ea poate fi socotită ca o calomnie?

Acestea sunt sursele noastre de informație.

STELIAN TĂNASE

Înainte de '89, Berindei a fost un lobbyist foarte bun în ceea ce privește situația disidenților și așa mai departe. După '89 a avut un rol foarte important în crearea GDS, pe care l-a dotat cu echipamente, a asigurat burse în străinătate...

Cu ce echipamente a dotat Mihnea Berindei GDS?

Nu mai țin minte acum. Păi, multe.

Ce burse a asigurat Mihnea Berindei?

Nu știu.

Dar ai făcut afirmația că "s-a plecat cu burse date de Mihnea Berindei".

Da. Adică – ca să fiu mai corect – "mai mulți membri ai GDS au plecat la Paris ajutați de relațiile lui Mihnea Berindei". Dacă mă întrebă cine, ce, cum – nu-mi mai amintesc, ți-am spus, nu sunt arhivar.

Tu ai fost ajutat de lobby-ul lui Mihnea Berindei? Ti-a facut relații la Paris? Te-a plimbat în stînga franceză?

Nu... Mă pui să spun lucruri pe care nu vreau să le spun.

Mihnea Berindei ti-a înlesnit contacte la Paris? Ai mers în redacții, ai întîlnit jurnaliști?

Am făcut în diferite redacții, la Paris, datorită cunoștințelor lui; de pildă, la Libération m-am întîlnit cu directorul economic, am fost la niște sindicate și odată... (Se întrerupe ca să-l salută jovial pe Dan Andronic și M. Feraru de la Evenimentul zilei: "Cea mai socată echipă din Timișoara! Ce fac copiii?"). Însă atunci cind am fost la Paris am fost "prevenit" de diaspora românească: fiu atent că Berindei și cu stînga să.m.d. Nu pot să spun că am ținut cont de acest sfat, dar am privit cu oarecare circumspectie să nu mă las monopolizat de un program pe care Mihnea mi-l facuse la prima mea vizită: aveam două foi pe care scria unde să merg și le-am ignorat, pe cele mai multe. La prima mea vizită m-a chemat Dan Michaloux. Ce mi-a aranjat Berindei este, după părerea mea, destul de neproductiv și, pentru noi, PAC-ul, care acum avem nevoie de o dezbatere reală, pe doctrine și pe idei, repunerea pe tapet a chestiunii Berindei a fost cît se poate de neprofitivă.

Ce părere ai despre expresia "socialistul Mihnea Berindei"?

Trebue să am neapărat o părere. N-am nici o părere. Să i-am spus și ei... (spune M. Feraru de la Evenimentul zilei) Am certat-o că a scris "socialistul Mihnea Berindei"; este și inexact. Nu este membru al Partidului Socialist. Știu astă din totdeauna.

Crezi că Manolescu, la Paris, a mers doar în zonele politice de stînga? Nu există la PAC nici o documentație în privința contactelor lui Manolescu la Paris?

Nu am văzut niciodată această listă, desigur a fost invocată. Fricțiunea din CE pe tema lui Mihnea Berindei este pe altă problemă: el a fost numit fără să fie nimeni întrebat. Pe de altă parte, Mihnea Berindei este omul care susține în proporție de 80% eforturile organizatorice și din punct de vedere material ale PAC. Repet: nu am făcut nici o declarație în presă în care să-i reproșez acest tip de relație lui Berindei. Posibil să fie. Eu pot fi simpatizant ecologist fără să fiu membru al Partidului Ecologist.

democratice. Istoria drepturilor omului este una de stînga. Liga drepturilor omului a constituit ca un organism de stînga și a funcționat, în general, cu o predilecție spre stînga.

Deci nu mai este nevoie de drepturile omului acum în România?

Cum să nu!

Dvs. ati făcut totuși o declarație pe care mi se pare că trebuie să o lămurî: că drepturile omului aparțin stîngii, iar stînga nu mai are sansă în țările din Est.

Nu cred că ar trebui să vi se pară atât de tensionate aparentele incongruențe între afirmarea drepturilor omului ca un progres al politiciei mondiale și istoria ei, care este totuși o istorie a devenirii stîngii. Pînă cînd, pornind de la stînga, aceste drepturi ale omului au reusit să acopere și celălalt versant. Poate că ati remarcat că de la o vreme încoace, ligile pentru drepturile omului din lume se ocupă și de gulaguri. Înainte nu se vorbea însă

(Continuare în pag. 11)

Anchetă realizată de
GABRIELA ADAMEȘTEANU și RODICA PALADE

Adevărul despre congresul

Ziariștii au închis ochii să nu vadă PAC lîngă AC

Intr-o atmosferă destinsă, dirijată grăbit de ironia permanentă a președintelui proaspăt reales Nicolae Manolescu (orele erau într-adevăr înaintate și șampania aștepta demult), o conferință de presă a încheiat primul congres PAC. Întrebările au fost neașteptat de puține, mai ales după căt de mult se vorbise la colțuri, se insinuase ori se anunțase în presă de mai mult sau mai puțin scandal. Cu un aer triumfator, după ce dăduseră din nou cu litere mari o știre falsă ("PAC se îndreaptă, încep, dar sigur, spre sciziune"), echipa de jurnaliști a Evenimentului zilei părea să fi părăsit terenul. Sciziunea mult așteptată nu se produsese. Deruta jurnaliștilor era probabil subliminal alimentată și de prezența alături, sub lumina reflectoarelor, a președintilor PAC și AC – Nicolae Manolescu și Gabriel Andreeșu. Întrebările vizibil neavizate s-au îndreptat prioritar spre "neoliberalism". Că în spatele lor era mai degrabă moțiunea civic-liberală (publicată în două versiuni, una surprinzătoare de elegantă pentru a se datora doar fondurilor partidului, comentau unii paciști), a grupării lui Stelian Tănase, era vizibil și din modul lipsit de entuziasm (cind nu de-a dreptul suspicios) cu care au fost ascultate răspunsurile tehnice ale noului vicepreședinte PAC, N. Tăran.

• dacă aș vrea să fiu original, aș vorbi de un "liberalism bine temperat" – un liberalism temperat de morală și de spirit civic (N. Manolescu).

• neoliberalismul este o formulă adoptată după dezbateri, nu după negocieri. Am constatat că sistem neoliberal (N. Manolescu).

• avem anumite alianțe, pe care le păstrăm, nu s-a schimbat nimic (N. Manolescu).

• a produs o translație focalizată pe responsabilitate, nu pe profit (N. Tăran).

N. Manolescu a răspuns și principalei întrebări de baraj referitoare la o listă xeroxată care circulase printre ziariști recomandând oameni care să fie votați. Lista nu fusese confirmată de voturi, decât parțial, nu se stie de unde apăruse și nu se putea cu ea proba nimic.

Oricît de puțin părea să convină acest lucru ziariștilor care de trei zile susțineau prin colțuri cu Alexandru Popovici (personalitate de marcă a grupării lui Stelian Tănase, dar care nu demisionase), susținerea membrilor PAC pentru președintele lor era indiscutabilă după ce acesta obținuse 82,18% din

voturile exprimate. Dar cîteva lucruri extrem de importante ar fi putut fi văzute: în primul rînd cel deținut, că sub lumina reflectoarelor, în această clipă a lămuririi sale doctrinale, PAC stătea alături de AC la Timișoara. Raportul reamintise utopia fericită a Pieței Universității – a cărei nostalgie îi apropiat. O afirmație a simbolurilor initiale, în acest pas neoliberal, era evidentă pentru cei ce voiau să vadă că identificarea doctrinară era și altceva decât o pendularitate între 3 moțiuni = 3 oameni. Încăudată că războiul unde se cheltuise cerneală și energie se încheiaște (discret și rapid), fără ca ea să-l fi prezis, presa a lipsit publicul de această informație. Dar în teritoriu nu puțini reprezentanți AC și PAC (fie prieteni, fie activind în ambele formațiuni) fusese chinuită de acest război. Acum se vedea că un artizan al lui fusese și Stelian Tănase.

Zvonuri anterioare ale presei (susținute de declarații ale fostului vicepreședinte) preziseseră apropiata înglobare a PAC într-o mai largă formăție liberală, sub steagul larg desfașurat al moțiunii civic-liberale. și în moțiune și în statut erau elemente împrumutate din zestrea doctrinară și organizatorică a recentului (deși deocamdată fără acte) PL. Discursul liderului liberal Dinu Patriciu a spus-o direct de la tribună: definirea doctrinelor este absolut necesară în acest moment, iar PAC trebuie să fie liberal. Celor interesați de această problemă, Dinu Patriciu le-a declarat și că acum trebuie să facă apropierea de liberali. Deși foarte ofensive contra actualei puteri, argumentele pentru o unire rapidă PAC-liberali nu erau în realitate convincătoare, mai ales la o examinare atentă a paciștilor și a motivației lor politice. Partid cu aură și carismă culturală, PAC reuneste cei mai mulți intelectuali: deși banii încep să conteze zdrobitor în această țară, cultura nu și-a pierdut încă toate atuurile de popularitate. Cu zestrea aceasta era așteptat PAC de (încă prea confuză) formație PL. Afirmându-și independența prin precizarea că este o formație de orientare neoliberală, sprijinită pe valorile moralei și ale civismului, PAC rămâne să joace în terenul liberal (țărănișii fiindu-le complementari). Procedind astfel însă, PAC s-a orientat în funcție de o realitate indiscutabilă: paciștii, în marea lor majoritate, au fost crescuți de AC, și pentru viitoarele alegeri o colaborare pe acest teren ar putea da roade.

Scurtă cronologie

- În dimineața primei zile s-au adus saluturile celorlalte formațiuni politice • Emil Constantinescu a declarat Congresul PAC drept un eveniment normal în viața politică a țării • S-a putut vedea că rivalitatea pentru candidatura preșidențială a fost depășită din timpul alegerilor și că președintele CDR II susține pe N. Manolescu în conflictul intern • "Aici, la Timișoara, poate învinge adevărata, buna politică" – a declarat, în continuare, președintele AC, Gabriel Andreeșu • PAC trebuie să fie liberal – a spus liderul PL, Dinu Patriciu • I.A. Stoica, vicepreședintele FSN, a recunoscut că și partidul său traversează aceeași perioadă de identitate doctrinară și că au privit PAC, de la formarea sa, cu interes și ca pe un rival potențial • Importanța pe care au acordat-o formațiunile politice Congresului PAC (sau sentimentele lor) s-a putut măsura și după liderii veniți la Timișoara • De la PNCD a venit vicepreședintele Ioan Lup, de la PSDR parlamentarul Emil Putin • S-au citit scrisori trimise de Doina Cornea și Octavian Paler • Jean-Claude Mignon (reprezentant al formațiunii de dreapta RPR, trimis special al lui Jacques Chirac), venit împreună cu Mihnea Berindei, a stîrnit emoții prin discursul său • Ambasadele SUA, Franței, Poloniei, Ungariei și-au trimis reprezentanți • După amiază primei zile a fost probabil cel mai tensionat interval al Congresului • Al. Paleologu a anunțat existența unei scrisori semnate de reprezentanți a 16 (după alte surse 15) filiale, care au propus ca cei 4 demisionari să fie invitați la Congres: "Noi nu-l sprijinim pe Tănase, dar nu știm ce-a fost" (deputat de Arad, care votase moțiunea civic-democrată) • O altă discuție s-a purtat în jurul unui amendament referitor la normele de reprezentare, pentru că filiala Timiș avea 16 delegați în plus, ca "bonus" pentru organizare • Era o decizie a Comitetului Național care fusese votată, iar propunerea apartinușe lui Stelian Tănase (depunerea a 250 000 de lei pentru un delegat în plus) la o ședință la care timișorenii lipsiseră • Moderatorul, Radu Vlădea, fostul rector al Politehnicii, a afirmat la un moment dat că PAC este singurul partid din opozitie cu un program viabil de guvernare • În semn de protest, Horia Rusu, I. A. Stoica și Dinu Patriciu au părăsit sala, dar oricum s-au întors înapoi, iar Horia Rusu a stat pînă la sfîrșitul Congresului • Cu referire la scrisoarea filialelor, N. Manolescu a spus că dacă se pun în discuție hotărîrile Comitetului Național, ar trebui să se țină un nou congres • S-a votat pentru închiderea discuțiilor și N. Manolescu a citit Raportul, din care vom oferi fragmente în numărul viitor • În timpul noptii, un grup de parlamentari și șefi ai filialelor care semnaseră scrisoarea, condus de Alexandru Popovici, a avut o lungă discuție, pînă la 3 noiaptea, cu Nicolae Manolescu • După propria declarație a lui Alexandru Popovici, nu a fost vorba de statut, ci doar de invitarea demisionarilor • Care să și anunță la două zile de dimineață, după ce N. Manolescu a consultat Comitetul Național • "În urma discuțiilor, Comitetul Național a dorit să ofere un exemplu de înțelegere și spirit democratic și să eliminate ideea că ar exista doar probleme personale. 19 dintre membrii CN au fost de părere că Stelian Tănase poate veni, dacă dorește. Este perfect statutar. Să discutăm dincolo de persoane, de interesul de grup" – a spus N. Manolescu • 3 dintre demisionari (Stelian Tănase, Călin Anastasiu, Dan Grigore) au ajuns sămătă seara și, așa cum se zvonise, s-au întîlnit la ora 23, la etajul 6 al hotelului Central, cu grupul de contestatori, mult prea mulți însă ca să răstoarne situația • Între timp, Nicolae Manolescu a prezentat moțiunile, accentuând punctele comune și anunțând felul cum fusese votată la filiale (53% moțiunea civic-liberală, 25% civic-democrată, 16% creștin-democrată, 12% abțineri) • Tot elementele comune dintre moțiuni le-au accentuat și vorbitorii: "Nu am venit aici pentru a pleca liberali sau creștin-democrați, ci paciști. Cele două moțiuni nu se exclud, ci se completează" (a spus un delegat) • Cu 10 abțineri, Congresul PAC a hotărît ca orientarea să fie neoli-

PAC

berală, sprijinită pe valorile morale și civice. • O altă discuție tensionată a fost sfîmbătă după-amiază, cind s-a încercat modificarea formulării "morală" cu "morală creștină". • În a doua zi, au stat și reprezentanții CNA (Raou Coșarcă, Ioana Stăniloiu, Horea Murgu). • Statutul a fost adoptat aproape în unanimitate. • O anumită tensiune dintre parlamentari și filiale s-a simțit și în timpul cind se făceau propunerile pentru alegeri. • Contestatarii au trebuit să se mulțumească doar cu glumele și cu recuzările din acel moment. • Nicolae Manolescu a obținut 415 voturi (din 505 exprimate și 13 anulate), iar contracandidatul său, deputatul Ion Ghișe, auto-propus, 90. • Vicepreședinte a fost aleas N. Tăran, cu 300 voturi față de 163 ale lui N. Constantinescu. • Președintele al Curții de Onoare și Demnitate a fost votat Al. Paleologu, cu 314 voturi, contracandidatul său, Mihai Șora, obținând 202 voturi. • Cum Al. Paleologu fusese pe rînd cind într-o tabără, cind în alta, toată lumea a găsit firesc să uite că se și recuzase din posibila funcție de președinte al Curții, înainte de a o cîștiagă prin vot.

■ "În nici un caz faptul că PAC se află într-un moment important de opțiune nu trebuie să ne facă a-l socotî în pragul scindării. Nu există motive profunde pentru scindare. Cu atât mai greu de acceptat mi se pare ideea unora de a prevedea în statutul pe care îl vom adopta la Congres posibilitatea factiunilor în partid și multiplicarea centrelor de putere. Ideea factiunilor va conduce nu la concilierea unor tendințe, firesc diferite, ci la ruptură. Căci ea va permite ca divergențele explicabile de opinie să capete drept la structuri divergente, cu lideri minați de interese proprii. Si PAC va avea soarta primului PNL de după revoluție..."

■ Pretentia unora că fără centre de putere diferite în factiuni nu există democrație într-un partid nu are nici un temei. Nici omologia între un partid și statul însuși, cu separarea puterilor, nu poate fi impinsă prea departe. A da curs pretentiei că libertatea de opinie conduce direct la libertatea de acțiune face inevitabilă fărăimițarea PAC în luptele interne și scindare. Eu personal mă opun din răspunderi acestei idei, care n-are nici o rațiune într-un partid ca al nostru, constituie într-un alt mod decit actualul PL (un partid creat din frânturile fostului mare partid liberal și unde trebuiau menajate orgoliile tuturor liderilor), din al căruia statut a fost copiată ideea centrelor de putere. Nu văd temeiul pentru un statut care să elibereze, odată cu dreptul la factiune, formele centrifuge ale luptei pentru suprematie." (N. Manolescu)

Statutul, prevăzind mai multe centre de putere și pregătind probabil o viață internă agitată PAC, nu va fi votat la Congres. Dar pentru că nu-l acceptase (deși într-o discuție cu Stelian Tănase și Călin Anastasiu i se oferise să-și aleagă funcția dorită), așa cum nu acceptase nici să sprijine necondiționat motiunea civic-liberală care deschidea un drum rapid înglobării PAC într-o formațiune liberală largă, N. Manolescu va fi atacat necreștor în presă (o parte precum-pânătonare a presei numită independentă) cu diverse formule de dezinformare: mai întâi cea despre "socialistul Mihnea Berindei", apoi cea referitoare la statutul de partid prezidențial etc. Celor ce l-au sprijinit în lăuntritorilor lor de cuvînt, ca și celor ce l-au votat, într-o proporție care nu prea mai lăsa loc de comentarii, li s-au

atribuit reflexe (cum altfel decit) comuniste.

Desigur, nici toți vorbitorii, nici președintele nu au avut în aceste zile grele un comportament ireproșabil. De aici însă pînă la comentariile ranchiunioase sau la suspinile dezamăgite ale majorității ziaristilor prezenți la Timișoara este cale lungă. De altminteri, de după primele ore ale Congresului nu era nevoie să pierzi prea multă vreme pe culoarele presei ca să-ți se confirme impresia avută după ce citisești Evenimentul zilei, Expres, Curierul Național, România liberă, ba chiar și Cuvîntul: că Stelian Tănase și Alexandru Popovici aveau un puternic lobby printre jurnaliști.

au putut trăi de mai multe ori sentimentul unei puteri personale: de a provoca diverse emoții personalităților și personajelor politice de tonul colorile. În funcție de caracterul fiecăruia, oamenii politici (și ei în formare) au înțeles repede puterea, fie ea și a unei scurte notițe. În timpul flirtului sau ostilității care animă relațiile reciproce, jurnaliștii (de acest gen) au sentimentul nu că informează, ci că sunt ei însăși actori pe scena politică.

Inchid această paranteză, menținând că, bineînțele, există destule excepții de la această formulă de jurnalist, ori că deseori în joc intră interese concrete, mafii create în timp, promisiuni etc. Oricum, toate părțile implicate în conflictul PAC s-au referit la "conflictul de presă": chiar și cei care l-au alimentat. (În timpul Congresului, cel mai frecvent "fochist" a fost indiscutabil jucătorul de noapte Alexandru Popovici.)

În schimb, s-a scris relativ puțin despre o altă temă muzicală, auzită și înaintea și în timpul Congresului: despre contactele dintre Stelian Tănase și gruparea "Un viitor pentru România", relații ivite în cadrul unei profesioniști numită cîndva "filozofie marxistă", care între timp s-a transformat în politologie. O parte a acestor politologi de viață nouă activează la Școala de Inalte Studii Politice și Administrative a rectorului Vasile Secăreș, fost consilier al președintelui în vremea cind România nu avea o Constituție care să-ă numească "stat de drept".

Rămîne doar ca viitorul să ne arate cum se vor dezvolta relațiile dintre Stelian Tănase și gruparea iliesciană încă denumită "Un viitor pentru România". (O știere pe această temă a fost publicată chiar în timpul Congresului în Cronica Română, dar evident n-a luat-o în seamă nimănii.) Atunci poate vom înțelege mai bine de ce presa de opozitie românească a fost mai atență fată de socialistii francezi decit fată de consilierii lui Iliescu.

Motiuni și statute

• în spatele motiunii civic-liberale se află un statut • în spatele statutului – o campanie de presă • în spatele campaniei de presă – un grup de presiune • dar în spatele grupului de presiune – ce? •

Nu să insistă asupra faptului, dacă nu ar fi două aspecte importante: 1. Publicul a fost neinformat sau dezinformat cu consecvență despre situația internă a PAC și despre primul său congrès; 2. S-a manifestat de această dată, pe lîngă inherenta contagiune a opiniei, pe lîngă dezinteresul curent pentru verificarea informației, o caracteristică mai ales a presei de opozitie, patima pentru intrarea jurnalistului în spațiul politic. O adevărată inversare de roluri. Tinerii jurnaliști de după decembrie '89 au intrat la ziare cu un puternic angajament politic anti-Putere: el le-a fost suficient, atât timp cît societatea a rămas polarizată. Pe urmă însă, s-a dovedit tot mai precar. Deși presa în totalitate nu a reușit să convingă Puterea ca să o asculte (nedevenindă patră putere în stat), în această țară în care individul nu contează, proaspătii jurnaliști, intrați deseori într-o stare de agresivitate pe care o numesc (icei lipsiți de luciditate poate o și cred) "angajare de partea bună" sau "necondiționată a presei",

genul că a fost în delegația NATO cu Iliescu nu conving. Vreau să vă spun propria mea părere: săn și eu lider de grup parlamentar. Datoria mea este să pot obține locuri pentru parlamentarii PAC în cît mai multe comisii, în cît mai multe delegații. Rolul partidului este altul: mesajul politic pe care trebuie să-l transmită parlamentarul PAC cind este membru al unei astfel de delegații. Dar eu, ca lider de grup parlamentar, am o datorie tehnică: să reușesc ca reprezentanții partidului meu să pătrundă în cît mai multe delegații. Deci nu se refuză o astfel de participare, partidul se afirmă și trebuie să-și spună punctele de vedere. Dl. Tănase este liderul grupului parlamentar din Cameră și cind dl. Năstase l-a întrebat dacă este dispus să meargă la nivel de reprezentare, dinasul a venit în cameră unde eram adunați parlamentari și a spus: "Mi s-a propus să merg acolo. Sînteti de acord?". La care toată lumea a fost de acord.

Nu trebuia totuși întrebă să președintele partidului sau Comitetul Național?

Și eu am fost plecat în Anglia și nu am întrebat. Nimeni dintre parlamentarii plecați nu au întrebat Comitetul Național. Dar să ne întoarcem: alt argument era că au apărut în Sfera politică articole scrise de persoane care săn în grupul "Un

viitor pentru România". Dar noi spunem că adevărul este de partea noastră, și săn și băieți destăpti. De ce să nu dispunem de un cîmp de luptă și pe planul ideilor? Aceasta a fost ideea cu care s-a scos Sfera politică. Sfera politică nu este un ziar al partidului, ci al Fundației pentru Societatea Civilă. Președintele acestei Fundații este Dan Grigore. Dacă nici dinsul nu este atașat Opoziției...

Cind s-a înființat Fundația?

S-a înființat mai demult. Am depus și eu adeziune ca membru fondator.

În numărul următor vom publica fragmente din Raportul lui Nicolae Manolescu și un interviu cu Călin Anastasiu.

Alexandru Popovici sau sfătuitorul de noapte

S-a petrecut azi noapte ceva atât de important încît o decizie luată ieri să fie astăzi schimbată?

Eu cred că după ziua de ieri toată lumea a încercat o senzație de amărițacie. Speram ca noaptea să fie un sfîntic bun și se pare că aşa s-a și întîmplat. Dar nu numai datorită noptii.

Ați avut și dvs. un rol în sfaturile noptii?

Da. Conducerea PAC a fost invitată la nu știu ce sărbătoare a Partidului Liberal din Timișoara. Toată lumea era dominată de această insatisfație, pentru modul în care a decurs prima zi.

Credetă că toată lumea era nesatisfăcută?

Eu așa presupun. Eu, sigur că prezint punctul meu de vedere subiectiv. Eu știu că și ceilalți, pentru că și ei au simțit nevoia pe care am simțit-o eu, să mai stăm de vorbă. Au participat la discuție și parlamentari...

Reprezentanții celor 16 filiale?

Nu... Erau o parte dintre parlamentari, o parte dintre președinți de filiale.

Şefii filialelor care semnaseră scrisoarea?

Unii dintre ei... Eu știu că era locul unde se întîlnau ca să servească masa, și atunci i-am spus d-lui Manolescu (care a fost foarte receptiv la ideea): uite, băieți săn, alături, haide să vorbim cu ei.

Deci l-ați dus la un grup oarecum de-

Cine-i disidentul? La un moment dat apar niște păreri diferențite în partid. Discuția a fost foarte deschisă.

A fost, așa cum se spune, o încercare de sănaj, că altfel se va face o scizie în partid?

... Da... Nu... Noi trebuiem să urmărim generalul al discuției de aseară, care a fost foarte constructiv, și nu momente tensionante, cind unele persoane au avut reacția să-și dea demisia... Dar nu s-a dat nici o demisie. În general discuția a fost calmă.

Cam cite persoane au fost?

20... 20 și ceva. Se pare că rezultatele au fost pozitive după felul cum au decurs discuțiile astăzi. A fost astăzi de dimineață o ședință de CN. S-a hotărât invitarea d-lui Tănase și au fost reînnoite invitațiile pentru ceilalți. Cu statutul n-am mai avut cind să discutăm, se făcuse tîrziu, iar discuția a deviat pe multe teme: de ce scoate Tănase Sfera politică etc.

Ce ne puteți spune despre relațiile cu grupul "Un viitor pentru România"?

Eu nici măcar nu-i cunosc, singurul cu care am făcut cunoștință, fără să fi avut o conversație mai lungă, este Dorel Șandor. Dl. Stelian Tănase e coleg de profesie și nu face nici un secret din faptul că are discuții cu dinșii. Se pare că a fost cu unii chiar coleg de facultate. Problema s-a acutizat cind s-a făcut dosarul d-lui Tănase, că ar fi omul lui Iliescu, ceea ce eu vreau să spun clar că este o prostie, pentru că argumentele de

ALEXANDRU POPOVICI

Dl. Manolescu n-a acceptat oferta mea ca să mă propună la președinția partidului

De ce v-ați recuzat cind ați fost propus vicepreședinte?

Nu consider pentru mine chiar lucrul cel mai onorant posibil să ies vicepreședinte dintr-un congres care, din punctul meu de vedere, nu a corespuns așteptărilor. Congresul a ocolit de fapt problemele partidului, nu le-a rezolvat. Faliile existente au rămas. Azi de dimineață am trimis un mesaj d-lui Manolescu și i-am spus că în condițiile în care dinsul mă propune, sau transmite un mesaj prin care să fiu propus ca urmare a mesajului dinsului, accept să candidez la vicepreședinția partidului. Am considerat că dinsul are nevoie de asta, nu eu, a fost o ofertă pe care am făcut-o gratuit. Dacă va conduce acest partid, trebuie să îndeplinească toate gesturile necesare pentru rezolvarea problemelor care există și era unul din aceste gesturi. În momentul în care dinsul a făcut altă propunere, nu mai avea rost. Mai vreau să reamintesc că ieri am votat un statut în care atributiile președintelui sunt bine explicitate, vicepreședintele doar îl înlocuiește în lipsă, cind este în mod expres mandatul de acesta. Un vicepreședinte poate sta doi ani fără să aibă nici o atribuție dacă președintele nu îl dă. Deci e vorba de o carte de vizită fără nici o acoperire, de care nu are nimenei nevoie.

Ați spus "Congresul n-a corespuns așteptărilor". Vă rog să-mi expăliți de ce.

Din punctul meu de vedere, problema principală era statutul. Statutul care a rezultat, orice să ar spune, este președintial: președintele are într-adevăr putere, ia decizii pentru transpunerea în viață a hotărârilor Comitetului, controlează secretariatul executiv al partidului și din aceasta rezultă clar că președintele poate conduce. Conducerea centrală a partidului poate demite comitete de filiale, or, după părerea mea, asta este foarte grav.

DECLARAȚII • DECLARAȚII

Congresul PAC își exprimă deplina solidaritate cu punctele de vedere expuse în mesajul de salut transmis în timpul lucrărilor Congresului de către delegația PAC din Serbia.

Constatăm cu această ocazie convergența obiectivelor politice ale celor două partide.

Sustinem eforturile PAC din Serbia spre găsirea unor soluții politice pentru oprirea imediata a războiului de pe teritoriul fostei Iugoslavii.

În același timp, suntem conștienți de marele pericol pe care-l reprezintă pentru țara noastră atât exacerbarea sentimentelor sovine și xenofobe de către partidele extremiste, cît și posibilitatea extinderii modelului iugoslav la alte țări din Balcani sau la fostă Uniune Sovietică.

Timișoara, 24 aprilie 1993

DECLARAȚII • DECLARAȚII

Viața publică românească a fost tulburată în ultima perioadă de repetarea, în preajma marilor noastre sărbători creștini, a unui trist eveniment: anularea vizitelor în țară ale Majestății Sale Regele Mihai.

Partidul Alianței Civice consideră că, prin repunerea sistematică în discuție a dreptului Majestății Sale Regele Mihai de a-și vizita țara, se urmărește, de fiecare dată, crearea unei false probleme cu care se detură atenția opiniei publice românești de la problemele grave și adevărate ale momentului.

Respectind opțiunile pro-sau antimonarhice ale fiecărui cetățean român, Partidul Alianței Civice atrage atenția asupra faptului că unică soluție corectă, din punct de vedere moral și legal, este recunoașterea cetățeniei române Majestății Sale Regele Mihai, și prin aceasta a dreptului său de a veni în țară neconditionat, ori de cîte ori dorește, sau de a rămîne să locuiască definitiv în țară.

Partidul Alianței Civice declară solemn că nu există o altă soluție în afara anulării actului ruinos prin care Majestății Sale Regele Mihai i-a fost retrasă cetățenia română de către guvernul comunist, iar perseverența autorităților române într-o atitudine de dispreț față de un fiu al acestei țări, născut pe pămîntul ei și care face parte din istoria ei, jigneste bunul simț al poporului român și aduce imense prejudicii imaginii României în lume.

Timișoara, 25 aprilie 1993

DECLARAȚII • DECLARAȚII

Congresul PAC își exprimă îngrijorarea față de deteriorarea continuă a economiei și în consecință a nivelului de trai al populației din țara noastră.

Congresul PAC consideră că guvernul actual este direct răspunzător de această stare de lucru.

Este imperios necesară o imediată revizuire a programului guvernului privind strategia reformei și înălțarea ambiguităților în vederea unei reale și autentice relansări economice.

Congresul PAC apreciază că tensiunile sociale generate de incompetența actualelor structuri ale Puterii, în lipsa unei vizii clare și viitorului, pot ajunge la un punct exploziv.

Sunt neliniștiți de apropierea lunii mai, cind ultimele subvenții vor fi eliminate și cind costul vieții va depăși bugetul de fiecare zi al familiilor noastre. Suntem conștienți că reforma, absolut necesară, conduce la inevitabile sacrificii, dar ne temem că, în condițiile pierderii credibilității, guvernul actual nu e în stare să ofere soluții viabile și că deci sacrificiile se pot dovedi inutile.

În pofta altor semnale alarmante și a restaurării masive a fostei birocratii comuniste, preocupare de căpătii a guvernărilor de după 27 septembrie, ne reafirmăm încrederea în existența unor căi de ieșire din criză mai puțin traumatizante și într-o reformă veritabilă care să aducă prosperitatea, libertatea și demnitatea pe care poporul român le merită cu prisosință.

MIHAI SORA

Președintele nu poate lua de unul singur nici o hotărâre

Ce opinii aveți despre caracterul preșidențial al statutului adoptat și despre posibilitatea dizolvării filialelor?

Prima caracteristică a democratiei este faptul că deciziile principale se iau prin vot. Este și caracteristica acestui statut, în care nici o persoană (inclusiv președintele) nu poate lua de unul singur nici o hotărâre. Hotărârile se iau în cadrul organismelor constituite – Convenția, Comitetul Național, Colegiul Executiv –. În conformitate cu atribuțiile fiecărui dintre aceste organisme Președintele li se revine sarcina de a aplica hotărârile. Aceasta nu înseamnă însă că el ar lua de unul singur vreo hotărâre care să atragă partidul după capricile lui. Dizolvarea filialelor nu aparține ca hotărâre președintelui, ci Comitetului Național, dar cu avizul unei Curți, cu posibilitatea de recurs. Filialele își pot reconstituiri organismul desființat, eventual chiar prin realegeră lui.

VASILE POPOVICI

Nu cred într-o viitoare scindare, fiindcă ea n-ar folosi nimănui

De ce v-ați recuzat la propunerea de vicepreședinte PAC?

Sunt foarte multe motive; nu ultimul este acela că n-aș fi vrut să se creadă că am avut atitudinea pe care am avut-o într-o anumită dispută ca să iau locul cuiva.

Ați avut un rol foarte mare în organizarea Congresului. Vă rog să ne spuneți cîte ceva în această privință, cu atît mai mult cu cît el să acomentează în presă infinit mai puțin decit fiecare mișcare a demisionarilor.

Aș vrea să vă corectez puțin: eu n-am făcut nimic altceva decit să coordonez munca făcută de filiala Timiș. Sunt aici oameni admirabili, o echipă care colaborează cum în puține locuri din țara asta se poate colabora, și aș vrea să le mulțumesc din suflet prin intermediul revistei "22".

Ce imagine are Vasile Popovici despre acest congres acum, la încheierea lui?

Congresul a decurs mult mai puțin spectaculos decit în anunțase presa, pentru că tot conflictul (mai degrabă un conflict de presă) nu avea o substanță adeverărată. Să neavînd o substanță adeverărată, nu a putut să se repereze profund în lucrările Congresului. În prima zi, N. Manolescu a făcut un raport extrem de obiectiv, în care a răspuns tuturor zvonurilor care au circulat în presă și a pus în bună măsură lucrurile la punct. Mai departe totul a decurs absolut normal. Cele trei lucruri pe care le-am așteptat de la acest congres au fost obținute într-o atmosferă de calm la care cred că a contribuit mult faptul că acest congres s-a desfășurat la Timișoara, într-un loc magic, care imblinzează spiritele, ca să nu spun fiarele. Cele trei lucruri sunt: am adoptat o doctrină, un statut care să legifice situația de acum, din PAC, și am ales o conducere. Prin statut am realizat descentralizarea deciziei în PAC.

Ce credeți despre comentariile nefavorabile care au circulat pe cîlărele unei anumite părți a presă: despre autoritarismul președintelui, despre statutul preșidențial, despre puterea Comitetului Național care poate duce la desființarea filialelor, și chiar că au existat indicații – cine să fie ales, liste etc.

Eu îmi dau seama că presa, în acest moment, este extrem de nesatisfăcătoare; după ce s-a automanipulat și a manipulat opinia publică, pot să intreb că ea este "sur sa soif" și nu poate oferi ceea ce dorea, din tot sufletul, să ofere. Dar nu avem cum să fim un partid preșidențial, pentru că puterea legislativă este oferită în primul rînd de filiale, reprezentate prin șefii lor în organismul legislativ al partidului, care este Convenția Națională. Comitetul Național este un organ executiv al partidului și sunt în el destui reprezentanți ai filialelor. Ceea ce se spune, deci, e o copilărie, un neadevărat absolut. Nu mă îndoiesc că în interiorul filialelor, oamenii s-au consultat între ei pe cine să voteze. Votul însă este individual și secret, și acest lucru s-a putut vedea foarte bine. Pot să bănuiesc că anumite filiale au avut un anume punct de vedere, mai mult sau mai puțin împărtășit de membrii lor. Dar fiecare a votat cum a dorit.

Călin Anastasiu spune că "secarea de război" a fost dezgropată de grupul de la Timișoara.

Eu am avut nedelicatețea să observ anumite

mișcări de culise. Or, în România, cine strigă hoții acela este vinovat. Dar n-aș vrea să prelungesc o dezbatere care sper că s-a încheiat odată pentru totdeauna cu acest congres. Acest congres a arătat clar ce doresc membrii PAC, spre ce se îndreaptă acest partid, ce doresc filialele și, dincolo de acestea, orice discuție e inutilă.

Se vorbește însă că scindarea mult așteptată a partidului, care nu s-a produs acum, se va produce după o oarecare vreme.

Să vă spun de ce nu cred: pentru că dintr-o scindare nu are nimici nimic de ciștagat. PAC nu are de ciștagat, dar acesta nu mai este un motiv pentru oamenii care doresc o scindare. Dar nici aceștia nu ar avea nimic de ciștagat: să presupunem că Stelian Tănase ar dori-o. (Desi eu cred că nici el nu o dorește. Eu cred că el e un om rational, care gîndește bine lucrurile, chiar și pentru el. Cred că e un bun analist.) Nu cred că are interesul să o facă, pentru că în afara loviturii dată PAC-ului, el nu cîștagă nimic: un partid nou creat nu poate pătrunde în Parlament, iar grupul parlamentar dispără, există o serie de inconveniente personale pe care mi-e penibil să le detaliez. Deci, nu ar fi nici un avantaj. Partidul respectiv nu ar fi reprezentat în Parlament.

Care ar fi lucrurile pe care PAC și președintele să le-ar putea coriga după greselile anterioare?

Eu sper că PAC să dobindească o anumită logistică, de care documătă este lipsă. Mai prozaic spus, are nevoie de un sistem foarte bun de faxuri, ca să țină contactul cu filialele. Din păcate, CN n-a reușit să comunice bine cu filialele. Acest lucru trebuie să se întâmple de acum înainte. Să își dintr-o lipsă de transparență (sau dintr-o frică de a comunica ceea ce nu poate fi mărturisit, toate deciziile noastre politice au apărut ca atitudini exterioare ale PAC). Apoi, dl. Manolescu este o personalitate foarte puternică, n-a trebuit să aștepte președinția PAC pentru a se manifesta astfel.

Să vorbit de un anume autoritarism, de prea multă ironie.

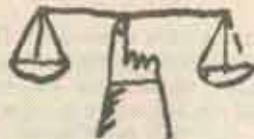
Tocmai această calitate, în orice altă imprejurare, ca lider de partid, ar fi putut să îl creeze anumite animozități. În același timp se observă că acesta este și principalul său atu public. Spre surprinderea mea însă, dl. Manolescu învăță într-o săptămână călătoare mult timp. Înainte de '89 nu mi-l închি�puiam pe dl. Manolescu trebuind să asculta 10 ore de 10 ori exprimate 10 mediocrități în sir (o spun cu toată cruzimea și toată nediplomatică). Și totuși, lucrul se întimplă. Nu știu de unde are această răbdare pe care nu i-o bănuiam.

Dl. Manolescu ar putea fi și mai prezent în diverse locuri publice, inclusiv ale Convenției?

Da, Sigur că nu așteptăm enorm din partea dl. Manolescu: trebuie totuși să simțim conștient că e vorba de o singură persoană.

Paginiile 8-10 au fost realizate de
GABRIELA ADAMEȘTEANU

ADRIAN NICULESCU

Pentru a doua oară Iosif Constantin Drăgan pierde procesul

Afirmațiile d-lui Bruno Crimi, reputat ziarist al marelui săptămânal politic italian "Panorama", care într-un articol consacrat colabortionismului ceaușist apărut în noiembrie 1988 a scris că "dl. Drăgan a fost membru activ al Gărzii de Fier și întreține excelente raporturi personale cu Ceaușescu și cu Securitatea", nu constituie un delict. Cu alte cuvinte, dl. Crimi, amintind aceste fapte, a spus numai realitatea și nu l-a "calomniat" pe dl. Drăgan, cum acesta din urmă pretenția, motiv pentru care a și intentat proces ziaștului.

Este ceea ce au confirmat luni 15 martie, la amiază, judecătorii Curții de Apel din Milano, în cadrul sedinței unice a recursului la procesul Drăgan contra Bruno Crimi/"Panorama". Acest recurs în fața Curții de Apel a validat sentința dată la 30 noiembrie 1990, care-l achita "cu formula deplină" pe ziarist, infirmind încă o dată teza "defamajare" invocată de dl. Drăgan. Amintim că acest recurs a fost intentat de procurorul procesului din prima instanță, pentru motive interne, de procedura, dat fiind că, potrivit legislației italiene, dl. Drăgan, pierzând în prima instanță, nu mai avea drept la recurs. Într-adevăr, în Italia, dacă partea care s-a socotit defamată pierde procesul, ca în cazul nostru, ea pierde și dreptul la recurs. Numai procurorul și numai pentru motive strict tehnice, procedurale, putea face acest lucru. L-a făcut și, după aproape trei ani, s-a ajuns aici. Iată motivul pentru care dl. Drăgan a putut în tot acesti ani să susțină că, teoretic, "procesul era încă în curs". Acum, din punct de vedere penal, procesul este definitiv încheiat; sentința, cea din 1990, reafirmată acum, nu va mai putea fi niciodată schimbată, achitarea lui Bruno Crimi rămnind definitivă, ca și dezavuarea (usturătoare) a dlui Drăgan.

Sedinta, desfășurată în fața Primei Secțiuni a Curții de Apel a Tribunalului din Milano, a durat aproape patru ore.

Mai bine de trei ore au fost rezervate audierii avocaților. Reuniunea celor trei judecători în "Camera de Consiliu" a durat însă remarcabil de pu-

țin, semn că își făcuseră deja o idee precisă din partea publică a audientei, din citirea voluminoaselor dosare și din pledoariile avocaților și că nu trebuie să fi existat mari dubii ori divergențe între ei.

Unul dintre punctele forte ale sedinței a fost atunci cînd avocata revistei "Panorama", îscusita doamna Francesca Fuso, a scos și pus pe masa judecătorilor trei exemplare întregi, fotocopiate, din revista "Conquiste d'Impero" în care dl. Drăgan scriise, în numărul din 29 noiembrie 1940, un lung articol de pură exaltare și propa-

● "Dl. Drăgan a fost membru activ al Gărzii de Fier și întreține excelente raporturi personale cu Ceaușescu și cu Securitatea" ("Panorama", noiembrie 1988) ● recursul din martie '93 a confirmat sentința din '90 ● probe zdrobitoare ● în zilele în care apărarea articoului d-lui Drăgan, Iorga și Madgearu erau asasinați ● o scrisoare de răspuns la niște felicitări din partea d-lui Iliescu personal; fotografii reprezentindu-l pe dl. Drăgan în compania d-lui Iliescu ● însemnatatea infringerii lui Iosif Constantin Drăgan ●

gândă pentru "Căpitan" și pentru Mișcarea Legionară, plin de delirante citate codreniste, intitulat, destul de compromisator pentru domnia sa "Corporativismul românesc - Crimpe de doctrină legionară". Pe copertă, la loc de cînte, gratiile, emblema Legiunii.

S-a prăbușit astfel, lamentabil, teza acuzării (reafirmată chiar recent de G. Pruteanu, în "Evenimentul zilei", 15.II.1993), cum că ar fi fost vorba de simple fragmente din lucrarea sa "de doctorat" (ceea ce în italiano înseamnă "licență" și nicidecum "doctorat", cum d-lui Drăgan, jucindu-se cu titlurile și cu terminologia, i-ar plăcea să lase să se înțeleagă!).

Ca un fapt semnificativ, amintim că revista în cauză, apărută între 1932 și 1943, era un organ ideoologic oficial al Partidului Fascist mussolinian, apropiat de sindicatele sale corporative și - amânat nu lipsit nici el de importanță - primele ei numere, din

anii 1932-36, purtau numele nu mai puțin sugestiv de "Battaglie Fasciste" ("Bătălii fasciste")! După agresiunea împotriva Etiopiei, publicația avea să-și schimbe pompos titlul în "Conquiste d'Impero" (Cuceriri ale Imperiului)!

În treacăt fie spus, articoul incriminat, pe care, cum am amintit, noi îl cunoșteam pînă acum doar dintr-o broșură - nu întîmplător cu coperti verzi, culoarea "Gărzii", și cu "gratiile", stema Legiunii, pe ea! - purta titlul pe care l-am amintit mai sus: "Corporativismul românesc - Crimpe de doctrină legionară". Însă din consultarea în original a revistei respective am avut surpriza să descoperim că, în sumar, rezultă un cu totul alt nume: "Mistică Legionarilor lui Codreanu"! Continutul, evident, era același. De unde se deduce și că dl. Drăgan, bun negustor, și-a vîndut de două ori marfa... Unde mai puțin că, exact în acele zile din noiembrie 1940, generalul Antonescu, conducătorul statului "national-legionar" și încă ne-divorțat de Gardă, efectua o vizită oficială în

fusesese în repetate rînduri scoasă în afara legii pentru actele de terorism promovate, renăscind însă de fiecare dată sub alte nume, a încheiat avocata Fuso. Ca documente, apărarea n-a omis să anexeze nici scrisoarea d-lui Drăgan adresată în iunie 1991 "României libere", conținând insinuări și afirmații necuvînicioase la adresa judecătorilor, precum și informații rezervate la care, legal, dl. Drăgan nu putea să aibă acces.

De menționat că printre actele înaintate de dl. Drăgan la proces figurează și cîteva atestații "dezvinovățitoare", formulate în termeni mult prea curtenitori, obținute de la Ambasada Română din Roma în anul 1990 (de care însă completul de judecată nu a ținut seamă), semnate de către însărcinatul cu afaceri de atunci, Gh. Iuliu Gheorghiu (actualmente ambasador la Vaticân), o scrisoare de răspuns la niște felicitări din partea d-lui Iliescu personal, din 19 ianuarie 1990, și una asemănătoare din partea generalului Militaru din 24 ianuarie 1990 (ambele însoțite de ploconite scrisori de acompaniamen din partea fostului ambasador ceaușist C. Tudor, în mod curios încă în funcție la acele date), precum și o serie de fotografii reprezentindu-l pe dl. Drăgan în compania d-lui Iliescu. Toate acestea pentru a demonstra că de aproape este domnia sa de noile autorități, deci nici gînd ca acesta să-l fi socotit vreodată ca "om al lui Ceaușescu" și al vechiului regim...

Insemnatatea infringerii d-lui Drăgan în acest proces este una singură: dacă aici, în Italia, nu prea interesează pe nimeni (mai ales în aceste zile cînd întreaga Peninsula se descoperă a fi un stat sub un fel de administrație judiciară, după enormul scandal al corupției pe cale de a fi răpus în chip spectaculos tocmai prin forța puterii judecătoarești; de aici ne dăm seama că justiția are ceva mai important de făcut decât de a se ocupa de dl. Drăgan, dar vedem și ce înseamnă realmentea ea astăzi în Italia, ca probitate și seriozitate), în schimb, în țară, victoria "Panoramei" are rolul unui adevărat scut, pentru toti căi au scris adevărat despre domnia sa. Într-adevăr, avem temei să credem că, în caz că ar fi cîștigat procesele de la Milano, dl. Drăgan ar fi acționat în justiție pe toti aceștia - și lista este lungă, cu nume prestigioase -, cerind despăgubiri uriașe, imposibile pentru punga românească. Iată de ce dl. Drăgan căuta cu disperare să fie "spălat de păcate" de un tribunal, de preferință occidental, deci mai prestigios.

Milano, 26.III.1993

ALEXANDRU PALEOLOGU

(Urmare din pag. 7)

decit despre drepturile omului violate în țările de dreapta. Dimpotrivă. Apărarea drepturilor omului în România actuală, a guvernului Vacăroiu și a președintelui Iliescu este absolut necesară.

Ați adus discuția la președinția mea la Liga pentru drepturile omului de la Paris. De aici s-a declanșat acțiunea lui Berindei de întriga la adresa mea. El a luat și, aparent, așa și este din punctul lui de vedere - ca pe o mîrsăvие faptul că am acceptat această președinție. Această faptă s-a petrecut într-o ședință a adunării generale, în care el a avut minoritate și a fost înălțat și de la vicepreședinție pe care o deținea înainte. Dl. Gabriel Liiceanu mi-a spus: "V-ai pretat la o mîrsăvие care a-să facut contra lui Berindei, un om minunat". Într-o zi am primit de la Mihnea Berindei, un leton pe ideea că ar trebui mutat sediul Ligii de la Paris la București, acum nemaifiind pericole. Mi s-a părut absolut absurd. Pentru că nimic nu este sigur în România de astăzi. Eu am spus că nu sunt de această părere. Am primit apoi un telefon de la Sanda Stolojan, președintă Ligii și unul dintre cei care mă preveniseră contra lui Mihnea Berindei, și care mi-a spus că ei și se pare o idee catastrofală și că numai eu, președinte fiind, pot bloca această inițiativă.

Și eu cred că locul Ligii era în România. Liga nu ar fi putut fi instalată la București într-o perioadă în care a fost posibilă o patra venire a minerilor. Acum și eu suntem de părere că nu mai are de ce există acolo.

Ce probe aveți pentru bănuiala că Mihnea Berindei este socialist?

La sfîrșitul lui '90, cînd au venit la Paris Gabriel Andreescu și Mihai Șora, după ce se întemeiasă Alianța Civică; am fost la masă seara la Mihai Ricci; spuneam acolo că vrem să aranjăm pentru Șora și Andreescu o conferință de presă; se ocupaseră de reținerea salii și de alte lucruri Dan Michaloux și Jean Florescu. Berindei a auxit aceste chestii și nu ne-a spus că are alt proiect. A doua zi, spre seară, aflu că

va avea loc în ziua următoare o reuniune cu Gabriel Andreescu și Mihai Șora la clubul lui Gilles Martinet. Astăzi torpila complet întrunirea pe care o pregăteam noi. Conferința nu a fost o reușită, pentru că nu a fost mai nimănii ca presă franceză, au fost doar niște gazetari români. Dar nu asta este important. Importantă mi se pare preferința, accentuarea pe linia Gilles Martinet, opțiunea prosocialistă...

Dar vă amintiți că și dvs., Gabriel Liiceanu și cu mine am fost la acel club, doar cu un an înainte.

Aici e vorba despre impiedicare unei conferințe de presă care trebuia să fie într-un loc neutru. Eu nu zic că ar fi fost mai bine unde am propus noi, dar unde a propus Berindei și clar că nu a fost bine. A fost o intenție evidentă de rivalitate.

Dar o rivalitate nu înseamnă neapărăt socialism.

Gilles Martinet înseamnă socialist.

Acest lucru mi se pare foarte puțin convinsor pentru a acuza pe cineva că este socialist.

E putin, dar nu mă opresc aici. Am sentimentul că Mihnea Berindei are o倾ință pro-socialistă, care se poate vedea și în afirmațiile din articolul din "22".

Cred că el îl tras pe Nicolae Manolescu spre stînga?

Nu. Clar că nu. Este clar că la Paris l-a dus pe Nicolae Manolescu și la congresul socialist, dar l-a dus și în multe alte locuri. Pe mine m-a socat faptul că Nicolae Manolescu m-a ocolit sistematic. Sigur, putea avea prietenii mai agreeabili și mai plăcuți decât mine, dar, obiectiv zic eu, eu eram pe traectoria lui în mod necesar, fiind fostul ambasador de acolo, care a provocat destulă gălăgie, fiind membru fondator al PAC și fiind amic și coleg și confrate de mulți zeci de ani cu Manolescu.

Sigur, am și bănuieri neconfirmate, dar care par destul de probabile, iar unele sunt totuși grave. De pildă, am avut o foarte bună întîlnire cu acel ziarist, Wajzman. În primăvara lui '91 s-a întîmplat nu mai stiu ce, la care Monica Lovinescu mi-a spus că ar trebui să dau un interviu în Le Figaro pe acea temă. Am vorbit cu Wajzman și mi-a spus că într-o zi două voi avea din partea dinsulu un telefon pentru un interviu. Din acea zi nu am mai avut nici un semn de viață din partea lui Wajzman, decit că îmi trimite regulat revista lui. Astăzi nu e o dovadă că Berindei a tăiat această relație. E

doar o presupuție din partea mea.

Cred că Manolescu nu este suficient de independent pentru a face așa cum crede cu cînvîntă?

Manolescu este un "fan" al lui Berindei, într-un mod imposibil de disimulat. A spus într-un jurnal că "detractorii lui Mihnea Berindei din Franța au sucit capul multora, printre care, din păcate, și al lui Paleologu". Or, eu spun că nu mi-a sucit nimeni capul. Mie mi-a trebuit mai mult de un an de zile pentru a accepta teza acestor detractori, în vreme ce Manolescu și Monica Lovinescu nu au acceptat nici un fel de discuție.

Care sunt articolele din "22" despre care ați declarat în "Expres" că poartă o "inconfundabilă marcă stîngistă"?

Vă voi răspunde clar și simplu, deși nu am la mine nici colecția nici bibliografia, deci nu pot da un exemplu precis. La congresul Alianței Civice, cînd s-a format PAC, eu am ținut două discursuri, în care, printre altele, spuneam că nouă, țărilor din Est, și mai ales noi români nu mai putem tolera să nici se propună un program sau o tendință de tip socialist și nu putem suporta cînvîntul socialist. În nici un caz socialism. A apărut atunci un articol al lui Gabriel Andreescu, Folosește cuiva? în care spunea la un moment dat ca am așa ceva: "Dl. Paleologu, care pînă acum nu a dat dovezi peremptorii și convinsorii că ar fi un prost, face totuși o confuzie grosolană între socialismul sovietic și socialismul european după modelul francez, suedez" și nu mai stiu ce. Or, astăzi mi se pare mie o afirmație tipic pro-socialistă, pentru că între socialismul european și cel sovietic este o diferență de stadiu. El s-a impus acolo după eradicarea totală a sistemelor anterioare. Cine a fost în Franță să fie că puterea socialistă, din '81 și pînă acum are un efect identic cu cel al lui Ceaușescu: adică bunul plac total și absolut, adularea președintelui, o totală ineficiență a parlamentului și niște abuzuri fabuloase.

Aveți și un alt argument pentru a denumi revista noastră stîngistă?

Eu nu am spus acest lucru ca o incriminare. Dacă era o incriminare nu faceam nici un elogiu, că nu pot face un elogiu cînd incriminez. Dar există o tentă de stîngă. Stîngă în sensul intelectualului de stîngă.

ROXANA OLOGEANU

Ce săn și la ce folosesc certificatele de proprietate

Certificatele de proprietate constituie titluri de valoare la purtător, cu o valoare nominală determinată de raportul dintre capitalul fiecărui din cele cinci Fonduri ale Proprietății Private – FPP – și numărul certificatelor emise. Împroprietărirea cu aceste certificate a fost făcută în baza legii nr. 58/1991 privind privatizarea societății comerciale, prin care s-a hotărât transferul proprietății de stat către sectorul privat, distribuindu-se echivalentul a 30% din capitalul social al societăților comerciale de stat către toti cetățenii români îndreptătiți (care au împlinit vîrstă de 18 ani pînă la data de 31 decembrie 1990). Capitalul fiecărui FPP reprezintă deci 30% din capitalul social al tuturor societăților comerciale cu capital de stat afiliate. Procentul de 30% din capitalul social reevaluat (conform HG 26) se transformă parțial în capital FPP, diferența acoperind cheftuielile interne și calculele de corecție a capitalului în funcție de risc, luindu-se în considerare factori ce ar putea diminua valoarea certificatelor de proprietate și, mai departe, valoarea nominală și de piată a acțiunilor; impactul situației generale a economiei naționale asupra societăților comerciale; impactul restrukturării unor societăți, precum și portofoliul celor cinci fonduri;

funcționarea viitoarei piețe a titlurilor de valoare, de care este legată formarea valorii certificatelor de proprietate, ca și acțiunile comerciale; posibilitățile neconcordante din valoarea capitalului social, stabilită prin metoda contabilă și valoarea reală a capitalului societăților comerciale; riscul controlului societăților comerciale de către actionari (fondul proprietății de stat și FPP), precum și riscul FPP ca actionari minoritari în raport cu FPS.

In urma calculelor, rezultă că valoarea unui carnet de proprietate se ridică la 135 000 lei (FPP I = 23 000 lei, FPP II = 29 000 lei, FPP III = 29 000 lei, FPP IV = 27 000 lei, FPP V = 27 000 lei). Actualizarea formulelor de calcul ale valorilor minime pentru fiecare societate comercială sau sector – realizată prin privatizarea părții FPS, prin evaluare calificată, prin coeficienți sectoriali, prin cotăție la bursă, prin lichidare – se corelează permanent cu susținerea valorii pe piată, realizată prin privatizarea susținută, mărire volumului de brokeraj, răscumpărări de certificate, instruirea populației și marketing, plată de dividende, organizarea fixingului FPP/FPP, intreruperea cooperării.

Certificatele de proprietate reprezintă o participare individuală a cetățenilor

români la cele cinci FPP (Banat-Crișana, Moldova, Transilvania, Muntenia, Oltenia), conferind posesorilor lor dreptul de acționari la cele cinci FPP-uri și, indirect, de acționari proprietari la toate întreprinderile statului, în limita procentului de 30%. Fiecare FPP folosește veniturile și profitul realizat pentru distribuirea dividendelor detinătorilor certificatelor de proprietate, depunerea în conturi purtătoare de dobânzi, acoperirea cheltuielilor necesare funcționării și tuturor operațiunilor comerciale în legătură cu obiectul lor de activitate.

Posesorii certificatelor de proprietate au, conform art. 21 din legea nr. 58/1991, următoarele drepturi: 1) să primească dividendele anuale de la FPP; 2) să solicite efectuarea controlului financiar de către cenzori și înlocuirea – justificată – a membrilor consiliului de administrație (propunările trebuie să vină de la cel puțin 10 000 detinători de certificate); 3) să cumpere acțiuni ale societăților comerciale, puse în vinzare de FPS într-un termen fixat precedind orice vinzare publică de acțiuni, cu o reducere de 10% față de prețul ofertei publice, într-o perioadă de cinci ani de la intrarea în vigoare a legii nr. 58/1991, în limita valorii de piată a certificatelor; 4) să obțină servicii de brokeraj din partea FPP, pentru schimbarea certificatelor de proprietate în acțiuni, la orice societate comercială ce este privatizată, în condițiile pieței; 5) alte drepturi prevăzute în lege pentru acționari.

Există 5 posibilități pentru utilizarea certificatelor de proprietate:

• Posesorii lor le pot păstra, urmând ca după primii trei ani să primească anual de la FPP dividende (dacă societățile comerciale afiliate obțin profituri).

• Să schimbe certificate, cu prioritate, în acțiuni la societatea comercială la care lucrează detinătorul lor sau membrii familiei sale. Această schimbare se va face în momentul în care vor fi scoase la vinzare acțiuni de către societatea comercială respectivă. Același schimb se poate face la orice altă societate comercială care scoate acțiuni la vinzare – dar fără prioritate.

• Posesorii certificatelor pot cumpăra acțiuni, plătind în numerar, de la orice societate comercială cu capital de stat care scoate acțiuni la vinzare, cu reducere de 10%. Această cumpărare de acțiuni pe bani se poate face, cu prioritate, și de la societatea la care lucrează detinătorul certificatei de proprietate – deci peste valoarea acțiunilor obținute prin preschimbarea certificatei. Precizăm că de la aceeași societate comercială se pot cumpăra acțiuni pe bani cu reducere o singură dată. Dacă se vor mai cumpăra după aceea acțiuni, nu se mai acordă reducerea de 10%.

• Fiecare certificat (din cele cinci ale fiecărui carnet) se poate vinde la sediul FPP-urilor.

• Fiecare certificat, sau întregul carnet, se poate vinde oricărui persoană (de către română), pe piață. În relație directă sau prin intermediul instituțiilor specializate (banci, burse de valori).

Cele cinci FPP-uri se vor reorganiza peste cinci ani în societăți comerciale pe acțiuni de drept comun (de tipul fondurilor mutuale), iar cetățenii ce la acea dată vor fi posesori de certificate de proprietate vor deveni acționari la aceste societăți; certificatele de proprietate se vor transforma în acțiuni, iar acționarii vor decide asupra modului de vot (direct, prin procură, prin corespondență).

NECESITATEA UNUI PACT SOCIAL

Pe 22 aprilie a.c., Alianța Civică a organizat o întîlnire între reprezentanți ai partidelor politice, lideri sindicali și economisti de la Academia de Științe Economice și SOREC. Din partea SOREC a fost prezent dl. Ilie Șerbănescu, din partea Academiei de Științe Economice dl. Virgil Stoeneșcu, din partea partidelor reprezentanți ai Partidului Liberal, PSDR, PNTCD, iar de la sindicate 25-30 lideri sau vicepreședinți.

În legătură cu această întîlnire, dl. Gabriel Andreeșcu ne-a declarat: «Discuția a fost extrem de agitată. Sindicatelor au prezentat principalele lor revendicări: problema valorii salarialui minim pe economie, garantarea platii efective a salarialui minim, problema fondului de salariaj în legătură cu liberalizarea prețurilor, corelația salariu-prețuri, creșterea impozitării pe anumite categorii sociale. În același timp, liderii sindicali au discutat despre negocierile dintre Guvern și principalele confederări sindicale, de care erau complet nemulțumiți. Practic, nu a fost vorba despre negocieri, intrucât li s-au dat niște documente, fără să se poată dialoga. Într-un astfel de context, au considerat că singura soluție este greva generală.

Foarte interesant la această întîlnire a fost dialogul dintre economisti și sindicate; au apărut cîteva poziții în mod evident opuse. Economistii se refereau permanent la mecanismele de funcționare a economiei, în raport cu care unele solicitări sunt realiste, altele nu. Sindicatelor au amintit că acel salarial minim pe care l-au solicitat pleacă de la analizele privind pragul de subzistență a oamenilor. Un consens a apărut în legătură cu solicitările politice. S-a spus că și nevoie de transparență și că Guvernul practică antitransparență. Acest guvern a mintit și minte în continuare, utilizează afirmații false privind evoluția economiei și perspectivele ei.

O sinteză a chestiunilor care au apărut mai pregnant în discuții ar fi: problema atingerii pragului de subzistență; absența unei negocieri reale, care duce la grevă; nerespectarea protoocoalelor anterioare de către Guvern, ceea ce dovedește că este un partener în care nu pot să ai încredere; afirmarea rolului pozitiv al sindicatelor la nivel macro- și microsocial, aşa cum o confirmă analiza economică mondială; necesitatea de a se lupta pentru niște parametri de protecție socială semnificativi, de exemplu pentru a urmări obiectiv procentajul din salarial real și nu salarial minim; importanța imaginii, atât a mișcării sindicale, care se află acum sub o anumită presiune în mass-media, cit și a grupurilor politice. S-a afirmat – și toti au fost de acord – că reforma se face acum pe spatele cetățeanului și nu folosind alte mijloace (ca de exemplu, atragerea de investiții). În acest sens, reprezentantul FSN a pus întrebarea: «Avind în vedere modul în care au fost expediate sindicatelor de către Guvern, există un drept moral în actualul context, de a declanșa greva generală în condițiile pe care le stim?». Răspunsul a fost foarte ferm: «Da. Există acest drept moral, de declanșare a grevei».

Prezența politică a fost mai puțin semnificativă. Sindicaliști, ca și reprezentanții asociațiilor profesionale economice, au subliniat faptul că asta este o notă rea pentru lumea politică, care nu înțelege că trebuie să dea importanță cuvenită sindicatelor. În funcție de asta, s-a vorbit și despre finalizarea acestei întîlniri, despre necesitatea unui pact social sau a unui program minim care să asocieze sindicatelor lumea politică care înțelege să răspundă solicitărilor lor. Din acest motiv, a rămas ca Alianța Civică să facă în continuare efortul pe care l-a început – de a intermedia între sindicate, partide politice și economisti, pentru a găsi acea zonă în care să poată realiza o înțelegere.

Consemnat de OANA ARMEANU

CONFERINȚE DE PRESĂ

UDMR a prezentat un comunicat de presă cu privire la recenta vizită a grupului parlamentar al acestei formațiuni politice la Budapesta, comunicat ce să-a dorit un răspuns la atacurile sau simplele semne de întrebare pe care le-au prilejuit declaratiile liderilor politici maghiari, atât în rîndurile formațiunilor politice românești cit și în presă. Dl. Markó Béla a menționat că această vizită se înscrise pe linia inițiatiivelor politice ale reprezentanților minorității maghiare din România, de a contribui, prin toate mijloacele, la ameliorarea relațiilor între cele două țări, pe plan cultural, social și politic.

Alte subiecte abordate au fost: aprecierile și rezervele UDMR în ceea ce privește înființarea Consiliului pentru minoritățile naționale, ca organism guvernamental, continuarea protestelor împotriva numirii de către Guvern a prefectilor din județele Harghita și Covasna, dezbatările legislative cu privire la Legea bugetului și atitudinea UDMR în actuala situație economică.

UDMR salută înființarea Consiliului pentru minoritățile naționale, considerind această inițiativă drept «un pas înainte» al politiciei guvernamentale în acest domeniu; rezervele săi legate de caracterul puțin cam primit al înființării acestui Consiliu, pe care UDMR îl va sprijini cu condiția să se dovedească un organism activ, viabil și nu unul de fatădă, constituit din motive legate mai mult de conjunctura internațională decit de dorința sinceră de a soluționa problemele minorităților, cu consultarea permanentă a acestora.

Consiliile locale și orașenești din județul Covasna au decis că, dacă Guvernul nu va lua măsuri și nu se va arăta deschis inițiative de real dialog, să se prezinte, începând cu data de 30 aprilie a.c., demisiile consilierilor și primarilor din acest județ, acestia refuzând cu hotărîre colaborarea cu prefectul, pe care o consideră imposibilă.

Dezbateri democratice la PRO-DEMOCRATIA

În data de 24 aprilie 1993 de către Asociația PRO-DEMOCRATIA au fost: Proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii 60/1991, privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice, și Proiectul de lege privind Comisia pentru persoanele juridice.

Subiectele abordate în dezbaterea mesei rotunde organizează

Invitați: APADOR-CH, reprezentanți ai sindicatelor, deputați, senatori.

Dl. deputat Victor Babuic a semnalat excesele amendamentului la Legea 60/1991, precizând că important pentru un astfel de proiect legislativ este menținerea unui echilibru între drepturile cetățeanului la întrunire, manifestarea opiniei, necesitatea ca acesta să fie protejat prin lege și dreptul statului de a interveni și controla. Doamne Ina Bardan și Manuela Ștefănescu (APADOR-CH) au prezentat acele aspecte ale amendamentului care încalcă atât prevederile constituționale cit și pe cele internaționale, legate de drepturile omului.

In ceea ce privește propunerea legislativă pentru înființarea Comisiei pentru persoanele juridice, s-a constatat că acest organism nu ar face decît să dubleze organismele deja existente. Dl. Babuic a precizat că pînă în anul 1940 a funcționat o astfel de comisie, însă cu un caracter pur consultativ și fiind alcătuită din persoane de prestigiu. Or, o înființare a unei comisii de acest tip, în zilele noastre, care ar funcționa «independent», neputind fi legal controlată, «ar permite ingerințe nepermise în viața și activitatea persoanelor juridice».

In cele din urmă însă, discuțiile concrete au fost îndreptate spre problematica transparentei legislativului, contracară de problema «insuficientei mediatizării» a acestuia.

Din păcate, retorică, adesea subminată de vacuitatea ideilor și de o stîrjenitoare improprietate a termenilor, de care au făcut uz cei doi domni deputați PNTCD – Emil Popescu și Răzvan Bobrescu –, a zădărnicit eforturile moderatorilor de la PRO-DEMOCRATIA de a conduce o dezbatere propriu-zisă, în cadrul căreia să-și expună punctele de vedere tutuți participantii. Aceste procedee retorice nu și au răsturnat în cadrul unei mese rotunde, arătarea cu lancea a dușmanului (de altfel absent din sală), culpabilizarea presei, discuțiile prelungite (fără obiect însă) cu ignorarea tuturor celorlalți participanți nu au adus nici un folos unei dezbatări axate în primul rînd pe problemele drepturilor omului și nu pot aduce, în general, nici un fel de folos procesului democratic.

S-a făcut apel la «grupurile de presiune» pentru a impiedica aprobarea celor două proiecte de lege, deși aceasta este, în primul rînd, menirea forului legislativ rezultat în urma alegerilor.

Niste concluzii s-au impus în cele din urmă. Ele au fost foarte bine punctate de dl. Bogdan Hossu, în scurtă dar pertinentă interventie, și au fost sintetizate de dl. avocat Silviu Jecu: este necesară o transparență a procesului legislativ, precum și o conlucrare între partidele de opozitie și organizațiile neguvernamentale.

RUXANDRA IVĂNCESCU

Decembrie '89 și după

● Voturi și evenimente

Resultatele sondajului CIS dedicat lui decembrie 1989 și principalelor evenimente din cei trei ani care i-au urmat și au găsit anevoie loc în paginile revistei "22". Nefind totuși vorba, ca în alte sondaje, de actualitatea la zi, sper că în pofta întreziilor neobisnuite, ultimele parte a acestor rezultate își păstrează un anumit interes. Motivul: această ultimă parte examinează ipoteza unei posibile conexiuni semnificative între modalitatea de a evalua principalele evenimente survenite după '89 și modalitatea de a vota în alegerile parlamentare din 27 septembrie 1992 ar putea exista unele convergențe. Pentru a simplifica analiza, în cele ce urmează sunt luate în seamă numai două modalități de votare: cu FDSN și cu Convenția Democratică. Față de analiza anterioară, aici ipoteza gravitației către o relație cauzală răsturnată. În primul caz se presupune că reprezentarea evenimentelor din perioada post-revolutionară ar constitui un efect al modului cum este reprezentat evenimentul genetic – ceea ce din decembrie 1989. În cazul comportamentului electoral, se presupune că reprezentarea evenimentelor din perioada post-revolutionară ar constitui un factor cauzal al orientării votului.

Comparând dintre gruparea celor care au votat cu FDSN și a celor care au votat cu CDR se observă la îvelă o serie de tendințe, ca de exemplu:

1. Votanții FDSN formează balanțe pozitive pentru zece evenimente, cei ai CDR numai pentru sase. Cei dintii au asupra acestei scurte istorii evenimentiale o vizionă mai puțin critică decât cei din urmă.

2. Acest mod de delimitare este configurat și de alte date: mărimea medie a balanțelor pozitive este de 44 pentru sprijinitorii partidului președintelui, față de numai 27 pentru susținătorii opoziției.

3. Alegătorii care se abțin de la emiteră unor judecăți sunt mai numeroși printre susținătorii FDSN decât printre cei ai CDR în raport cu zece evenimente și mai puțin numeroși doar cu trei (în privința restului de trei, proporțiile sunt egale). Electoratul partidului eștișător se arată mai reticent în evaluări decât cel al opoziției.

Prințul manifestă cele mai puternice ezitări în legătură cu judecățile unor fostați conducători ai PCR – abțineri 31%, și cu demiterea guvernului Roman în septembrie 1991 – abțineri 27%. Aceleași două evenimente, cărora li se adaugă însă grevele, susținătoarele maxime și din partea votanților CDR, dar la cote mai scăzute: ceea ce mai ridică referitor la demiterea guvernului Roman – 25%, și 21% față de celelalte două.

4. Evenimentele cărora cele două grupări le conferă scorurile optime – balanțele pozitive maxime – sunt, în ordinea acestor scoruri, următoarele (primele cinci):

Gruparea pro-FDSN		
Eveniment	Balanță	
1. Realegerea d-lui Iliescu	+83,5%	
2. Alegerile din 20 mai 1990	+72,5%	
3. Formarea FSN în decembrie 1989	+68,5%	
4. Hotărârea FSN de a luce parte în alegerile din mai 1990	+44,0%	
5. Evacuarea Pieței Universității	+43,0%	
Gruparea pro-CDR		
Eveniment	Balanță	
1. Judecarea unor fostați conducători ai PCR	+51,0%	
2. Formarea guvernului Stolojan	+39,5%	
3. Formarea FSN în decembrie 1989	+21,0%	
4. Alegerile din 20 mai 1990	+18,0%	
5. Manifestația din Piața Universității	+15,5%	

Inegalitatea generală dintre cele două coloane reliefază inclinarea mult mai viueroasă a votanților FDSN spre o vizionă pozitivă asupra perioadei în chestiune.

Realegera candidatului FDSN nu este întâmpinată de susținătorii lui doar cu satisfacție, ci cu sentimentul că acesta a fost cel mai fericit eveniment din întregul interval de trei ani. Un astfel de sentiment depășește limitele fidelității electorale, actorul este convertit de imaginatia colectivă a respectivelui electorat în simbol al îndeplinirii unor speranțe care nu își găsesc purtători reali. Ineficacitatea soluțiilor efectiv tentate împinge către soluția iluzorie a unui conducător mesianic. Apreciația hiperbolică a realegerii d-lui Iliescu semnalează începutul posibil al unui asemenea transfer. Îngrijorător nu este numai sensul acestuia, ci și dimensiunile lui, sesizabile mai ales prin următorii parametri:

a) transferul menționat pare să afecteze starea de spirit a unei mari părți din electoratul național (între o cincime și un sfert);

b) realegerea actualului președinte este evaluată ca fiind cel mai salutar eveniment al perioadei de către aproape 90% dintre cei care au votat pentru el, și drept cel mai nociv eveniment de către 70% dintre cei care au votat împotriva lui. Pentru moment, victoria candidatului FDSN nu unește opinia publică, ci o divide.

Generatoare de probleme este și vizionă votanților CDR, pentru care cel mai fericit eveniment al ultimilor trei ani a fost judecarea și condamnarea unor fostați conducători ai PCR. Pe cind electoratul Puterii atribuie această supremă pozitivă unui eveniment care exprimă aspirația spre continuitate, electoratul opoziției atribuie aceeași supremă unui eveniment de sens contrar, care exprimă aspirația spre discontinuitate sub forma cea mai viueroasă, care este pe deosebire vinovăților. Această vizionă contrastă cu retorica partidelor din Convenție care, pentru a-și demonstra orientarea nevindecătoare, au preferat un candidat la președinție fost membru al PCR. Asupra acestui punct, alegătorii care votează cu opoziție sunt deci mai radicali decât alegătorii lor. Radicalismul vindicativ al minorității reduce sansa partidelor pe care le sprijină de a-și spori influența asupra majorității.

5. Evenimentele cu privire la care cele două grupări emit judecăți opuse – balanțe de semne contrare – sunt: hotărârea FSN de a participa la alegerile din mai 1990, evacuarea Pieței Universității de către poliție și realegera d-lui Iliescu, toate trei cu balanțe pozitive din partea electoratului FDSN și negative din partea celui al CDR, cărora li se adaugă al patrulea – manifestația din Piața Universității –, în raport cu care semnele balanțelor se inversează. O dată în plus, manifestația din Piața Universității se dovedește, alături de bruscă transformare a FSN în partid politic, generatorul uneia dintre cele mai profunde și mai durabile disensiuni a opiniei noastre publice.

6. La cealaltă extremitate se situează evenimentele pe care votanții CDR și votanții FDSN le evaluatează asemănător: balanțele au același semn, iar diferențele de mărime sunt dintre ele mai mici decât 5%.

Înălță aceste evenimente și respectivele balanțe:

Balanțele votanților		
Evenimentele	CDR	FDSN
Ciocnirile de la Tîrgu Mureș	-87,0%	-83,0%
Atacarea unor instituții	-81,5%	-81,5%
Instalația guvernului Stolojan	+39,5%	+42,0%

Disjuncția opțiunilor electorale nu poate impiedica acordul fundamental

asupra primelor două puncte: indiferent cu care partid votează, alegătorii, în marea lor majoritate, resping violența. În treile puncte de acord ar putea indica nu atât aprecierea unei guvernări, cit populăritatea mai presus de bariere politice a unui actor formal nefișat. Mechanismele psihologice ale acestei omogenități transpolitice s-ar putea asemăna celor amintite mai sus, care exacerbează partizanatul politic față de președintele reales. Votanții FDSN și cei ai CDR se intilnesc în tentația comună de a înlocui soluțiile inaccesibile printr-un actor accesibil.

7. O altă clasă ar include evenimentele pentru care ambele grupări formează balanțe de același semn, dar cu procentajele foarte distante (diferențe mai mari de 20 de puncte). Iată un exemplu ilustrativ pentru această clasă:

Evenimentul: Alegerile din 20 mai 1990

Grupăriile	Evaluarea (%)		
	Pozitivă	Negativă	Diferență
Votanți FDSN	79,5	7,0	+72,5
Votanți CDR	52,0	34,0	+18,0

Ambele balanțe sunt pozitive, dar scorul celei dintâi este de patru ori mai ridicat decât al celui din urmă. Principala sursă a acestei diferențe poate fi observată în coloana a doua: proporția votanților Convenției care evaluatează negativ alegerile din mai 1990 este de cinci ori mai largă decât printre votanții FDSN.

Celelalte evenimente în ale căror balanțe de același semn apar diferențe de peste 20 de puncte sunt:

Evenimentele	Balanța votanților (%)	
	CDR	FDSN
Formarea FSN, decembrie 1989	+21	+68,5
Constituirea primului guvern Petre Roman	+1	+31,5
Judecarea unor fostați conducători ai PCR	+51	+27,0

Împreună cu alegerile din mai 1990, primele două evenimente din acest tabel constituie momente hotărâtoare în procesul de instituire a noii puteri. Ele se bucură de o apreciere mult mai pozitivă din partea electoratului FDSN, care celebrează în ele consolidarea noii puteri, decât din partea electoratului CDR, care pare să aprecieze înosebi ca momente de negare pozitivă a puterii staliniste.

● Mentalități embrionare

Nu doar promovarea, dar chiar și numai supraviețuirea sub vechiul regim presupună strategii adaptative a căror esență, mai ales în anii '80, o constituia obedieneță simulată. Attitudinile impuse de acest standard sărbătoresc prin a se sedimenta într-o mentalitate frustrantă, bazată pe acceptarea minciunii și pe renunțarea la demnitatea personală. Asumând și riscurile protestului deschis, sutile de mii de oameni care au înțeles în decembrie 1989 străzile marilor orașe să-vîrsească în primul rînd gestul rupturii revolutionare cu propria lor mentalitate: obedieneță simulată devine răscosă explicită.

Un gest nu înălțări o mentalitate consolidată în timp – și, mai ales, nu crește o mentalitate nouă. În această fază a tranzitiei, mentalitățile nu mai sunt impuse de represiunea centralizată, ci de dispariția ei. Rétorica publică deploră stăruitor persistența vechilor mentalități. Că este de întemeiată sau de fantezistă această alegație? Se dezvoltă în societatea românească post-revolutionară o nouă mentalitate sau noi mentalități?

Un sondaj nu poate da acestor întrebări răspunsuri suficiente de fun-

damente. El poate însă detecta unele virtualități, poste distințe dacă în această zonă atât de greu penetrabilă domenește imobilismul sau o anumită mobilitate și poate extrage, eventual, unele indicații asupra sensului – sau sensurilor – acestei mobilități, dacă este reperată.

Sondajul CIS, la care mă refer, a avansat spre acest teren necunoscut, pornind de la următoarele ipoteze:

- tranzitia la nivelul socio-economic presupune cu necesitate tranzitia la nivelul mentalităților;
- domeniul mentalităților este în răsdință natural domeniul pluralismului și al diversității;
- un indicator posibil al genezei și dinamicii acestei diversități este comportamentul electoral.

Metodologia folosită a inclus, între altele:

- reducerea comportamentelor electorale la două variabile – votarea în alegerile parlamentare din 27 septembrie 1992 cu FDSN și cu CDR;
- corelația acestor două comportamente cu modul de evaluare a unor dintre principalele evenimente survenite în intervalul decembrie 1989-decembrie 1992.

Profilul mentalităților incipiente, schițat cu ajutorul acestor mijloace extrem de simple, prezintă următoarele reper:

- Comportamentele electorale distincte nu exclud evaluările – și deci seturi de valori convergente.

2. Purtătorii celor două opțiuni electorale manifestă următoarele atitudini comune:

- respingerea violenței ilegale;
- rezistența față de unele măsuri reclamate de reforma economiei (reducerea subvențiilor de stat la unele prețuri);
- inclinarea de a căuta soluția tuturor problemelor în emergență unui lider carismatic, identificat pe larg de ambele grupări în persoana fostului prim-ministrul Theodor Stolojan.

- Evenimentele în raport cu care diferențieră celor două grupări capătă accentuări conflictuale sunt:

- hotărârea FSN, din Ianuarie 1990, de a-și dubla identitatea de putere de stat cu aceea de competitor în alegerile din mai 1990;

- manifestația din Piața Universității și dispersarea ei de către poliție;

- realegerea actualului Președinte în octombrie 1992.

Alte diferențieri semnificative dintre cele două grupări:

Comportamente revelatoare

Votanți FDSN

- Proporție mai scăzută de participanți la acțiunile din decembrie 1989
- Vâd de predilecție în ruptura din decembrie 1989 un complot intern
- Au despre perioada post-revolutionară o reprezentare mai ezitantă
- Accentul dominant al acestei reprezentări este consimțirea
- Referențialul general al acestei reprezentări este aspirația spre continuitate/discontinuitate
- Starea de spirit generală este preponderent vindecătoare
- Puterea nouă este percepță ca o alternativă operatională a celor vechi, de unde nevoia de a se sprijini
- Impulsul spre personalizarea soluțiilor își găsește obiectul prin actorii care detin puterea: dl. Ion Iliescu.
</ol

THOMAS KLEININGER
Director managerial
al Editurii Humanitas

ÎN ROMÂNIA NU EXISTĂ O CRIZA A CARTII

Interviu realizat de OANA ARMEANU

Editura Humanitas a fost printre primele edituri particulare aparute după Revoluție, poate chiar prima. Cind a luat naștere și care este statutul ei juridic?

In România sunt înscrise la ora actuală peste 2000 de edituri. Sigur, nu toate sunt foarte eficiente, dar ele se împart în trei categorii: de stat, private și, se spune, a treia categorie este Editura Humanitas, care este singura editură privatizată. Aici s-a petrecut un lucru absolut minunat, anume că Editura Politică s-a transformat în Editura Humanitas în primul pas (deci o schimbare de program și de nume), iar în pasul următor s-a făcut o schimbare de schipă, de spirit de lucru și de statut. De la o editură de stat, în februarie '91 Editura Humanitas s-a transformat în editură privatizată, în care se află capital mixt: 49% capital francez, 23% capital de stat și restul acțiuni în proprietatea angajaților și a colaboratorilor foarte strânși ai editurii, deci un cerc destul de închis. Asta este istoria, care în cifre se exprimă așa: 29 de titluri noi în primul an, 58 în anul al doilea și 86 în anul următor.

Vi s-a părut la vremea respectivă o întreprindere riscantă?

Mi s-a părut singura întreprindere interesantă și eu m-am angajat aici în momentul în care am știut că acest proiect există. Cred sincer și am spus-o și recent la un coloconiu la Sinaia despre situația cărții în fostele țări socialiste, organizat de UNESCO și Ministerul Culturii, că soluția pentru viitorul cărții este privatizarea și că ea este practic inevitabilă. Și editurile de stat au început privatizarea, au făcut primul pas. S-a publicat în Monitorul Oficial capitalul social de la Univers, Albatros, Dacia, Encyclopædia, Creangă etc., deci acum aceste edituri sunt societăți pe acțiuni cu capital integral de stat, și urmăzează să facă pasul următor, adică să includă printre proprietari și persoanele particulare sau instituții.

În ce fel v-a fost utilă preluarea Editurii Politice?

Fără îndoială, ne-a usurat începutul, fapt evocat uneori cu destul de multă răutate și insinuare. Este ca un fel de reproacări ni se face de către unii că suntem "beneficiarii" lui Ceaușescu, într-un fel continuatorii lui. Fără îndoială că existența unei structuri a fost beneficiu și am multă admirare pentru cei ce o pornesc de la zero și reușesc înlocuit să crească. Sunt deosebit de asemenea edituri, care au, desigur, un drum diferit. În schimb, sper că am reușit să răscumpărăm prin producție și prin nivelul ei privilegiul startului. Am rămas datori trecutului, dar, pe de altă parte, bogăția unei edituri constă în portofoliul ei, iar noi practic a trebuit să o luăm de la zero. Deci, dacă diferențiem lucrurile, e adevărat că avem aici o mesă, un scaun și niște încăperi, pe care să plătim chirie un milion de luni. Înălțam portofoliul. Era foarte improbabil că o să începem să publicăm autori pe care i-a publicat Editura Politică înainte.

Ce dificultăți și întâmpinat la inflație și de-a lungul existenței Editurii Humanitas?

Dificultățile sunt numeroase, și foarte greu de răspuns în cadrul unui interviu. În primul rînd dificultățile erau în noi însine. A trebuit să învățăm din mers un alt mod de comportament, un alt mod de a ne mișca în social, cum se conduce oamenii, cum se stabilesc relațiile, cum se deschid surse de finanțare, a trebuit să învățăm gestiune, administrație etc. Dacă vorbiți de obstacole și dificultăți care veneau din afară, atunci ne ciocnim cel mai mult de anumite mentalități, de lipsa de exigență profesională, de anumite rezerve de ordin ideologic și de o altă vizionare despre lume. Nu întâmplător minorii și-au ales ca unul din obiective această editură, în liniile Apoi sănt conducători de instituții care nu ne acordă sprijinul. Dar toate acestea sunt compenseate de o mare iubire pe care o simțim, care vine din jur, de la mulți oameni și obstacolele sunt mai mici decât energia pe care o simțim venind din simpatia oamenilor. Aș reveni la ideea - enunțată de mine într-o emisiune TV - că avem un cititor extraordinar, noi putem să facem cărțile pe care le facem și care au un anumit nivel din cauză că avem cititori pentru ele, avem oameni care le cumpără, care își dau din puținul pe care-l au și ne ajută să ne facem

programul. Deci programul nu e o opțiune solitară și pe care noi o împunem, el se naște dintr-o întreagă emulație, dintr-o subtilă comunicare între posibilitățile noastre și necesitățile cititorilor.

Ce puteți spune, în calitate de manager, despre rentabilitatea unei edituri care publică aproape numai cărți de cultură?

La Seminarul de la Sinaia - la care am să revin pentru că m-a dat o imagine cuprinzătoare asupra situației cărții din fostele țări socialiste - am observat că peste tot carte se află în criză. La noi, carte este încă la foarte mare preț, nu avem real-

• soluția pentru viitorul cărții este privatizarea • ni se reproșează că suntem, într-un fel, "beneficiarii" lui Ceaușescu • dificultățile erau, în primul rînd, în noi însine • profităm acum de lipsurile induse artificial în cultura românească • în Occident există o disponibilitate destul de mare de a-i ajuta pe cei ce fac ceva • carte poate fi considerată mediul de informare cel mai democratic • cea mai importantă mișcare a viitorului va fi bătălia pentru cartești școlari •

mente o criză a cărții, deși competiția cu alte oferte culturale a devenit mult mai strinsă decât înainte. Eu văd lucrurile ca o ofertă culturală globală, din care unul își alege Michael Jackson, altul își alege "Basic instinct" și.m.d. Sigur că publicul este diferit. Cel care citește România Mare pesemne că nu citește cărțile recent apărute la noi, cum ar fi Istoria evreilor, de pildă, sau Cunoașterea inutilă a lui Revel.

Editura a încheiat de curind bilanțul și este un bilanț pozitiv, care ne dă speranță că vom putea continua, deși nu-mi fac iluzii. Lucherul se vor schimba. Compar munca pe care o facem aici cu inotul într-o ocean al cărui țarm se retrage cu cîte apropii de el. Este evident că niciodată nu vom putea răsufla usurării, că nu ne vom putea relaxa, pentru că lucrurile se schimbă pe zi ce trece și și tu că există o nevoie recuperatorie immensă, acumulată în cei 45 de ani. Deci noi profităm acum de "găurile", de lipsurile care au fost artificial induse în cultura românească. Dar această foame de carte va fi saturată și vor trebui eforturi din ce în ce mai rafinate, așa cum se face în Occident, pentru a plasa cartea, și mai ales cartești bună. Pentru asta trebuie să ai însă mai mult decât doar cărți bune. Trebuie să ai o firmă, trebuie să ai un sistem de distribuție, trebuie să ai un marketing foarte dezvoltat și publicitate. Ca să fiu foarte sincer, este o luptă permanentă, în care de multe ori uită că ești muritor. Este o luptă care te amulge din interioritatea ta, te livrează lumii și în care, într-un fel, te arzi, te transformi în cenușă. Am prins această gansă și viratei pline, în care pot să-mi investesc toate forțele în ceea ce fac aici. Dar din cînd în cînd îmi amintesc că mai există și alte lumi și alte virste.

A fost posibil pînă acum să vă descurcați prin forțe proprii sau și primiți și subvenții?

Sigur, am primit masiv subvenții. Numai cu forțe proprii ar fi fost greu să ne descurcăm. Există în Occident o disponibilitate destul de mare de a ne ajuta. Nu numai pe noi, ci pe toți cei care fac cova. Există o boala de proiecte și o solidaritate adevărată, pe care o simțim și care ar putea fi mobilizată în diverse domenii dacă acolo ar exista oameni dispuși să-și asume funcția și responsabilitatea în felul acesta, obștesc, pe care îl invocăm mai sus. Seria Societatea civilă este aprijinită, de exemplu, de Fundația Soros pentru o Societate Deschisă. De altfel, stiu că și alte edituri sunt ajutate de Fundația Soros. De asemenea, am reușit să găsim întregere și ajutor în Franță - la Ministerul Culturii, în Germania, în Anglia etc. Sunt diverse organisme, fundații, instituții care te ajută dacă ai curajul să te arunci în acel ocean în care tărmurile se retrag mereu.

Cum stabilii prețul unei cărți și care este structura lui?

Structura prețului este stabilită de către un colectiv care se uită la calitatea hărției, la calitatea cartonului, la colaborările și copy-right-urile care să plătească și la cheltuielile interne pe care le avem. Prețul este complet diferit de cel din Occident, pentru că acolo costurile de producție - adică hărția și cartonul - sunt în jur de 10-12%, în

schimb se plătește pînă la 40-50% pentru difuzare. La noi, costurile de producție se ridică la 50%. Deci manopera și hărția constituie, fiecare, cîte 25% din preț. Acest lucru este disfuncțional, este fals, pentru că nu este corect ca serviciile oferite să fie atît de scumpe. Ar fi de observat că la noi încă sunt ieftine cărțile, raportate la cele din Occident. O carte, la noi costă un dollar, să spunem, iar la ei prețul este mult mai mare. Prin urmare, nu se prea pot face comparări. Știu că există un reproș implicit că la Humanitas cărțile sunt scumpe, dar dacă facem o comparație cu o conservă de bere sau cu un pachet de Kent, care sunt volatile, pe cînd o carte rămine, vedem că nu este chiar așa. O carte este o investiție pe care oamenii o fac, cred eu, și cu gîndul la copiii lor. Și aceasta este lucru minunat în România - carte ca un obiect transmis, carte ca moștenire, carte ca investiție în viitor.

Considerați utilă prospectarea pieței cînd stabilîți planul editorial și tirajele?

Da. Cărțile noastre pleacă din editură pe două căi: 50% prin difuzorii particulari, iar 50% prin librăriile noastre din țară. Facem trimestrial anchetă printre difuzorii particulari și în librăriile noastre pentru a stabili tirajele, încercând să le sugerăm și un preț care este oarecum asemănător cu cel pe care îl va avea carteasă în realitate. Evoluția rapidă a situației economice de la noi diminuează foarte mult sansa de a avea o previziune exactă. Vîata în editură este dificilă, pentru că editorul pună banii jos cu mult înainte de a-și putea vinde marfa. Deci fluxul de revenire în editură

are nevoie acum, ultima fiind cea a lui Claude Simon - Bâncile. Mi s-a semnalat deja (sigur, rămîne de verificat) că nu prea e căutată. Noi facem aceste cărți pentru a ajuta oamenii să se descurce în realitate complexă și nouă în care am fost aruncăti atât de brusc.

Cit ați realizat din planul editorial în acești trei ani?

Pînă acum au apărut toate cărțile pe care ni le-am propus. Intrucât nu am avut cărți preluate, care să fi fost în desfășurare, au fost mai puține la început și pe urmă numărul lor a crescut. Au trebuit elaborate din mers în acel moment. Nu pot spune că am dorit să facem mult mai multe cărți și nu le-am făcut, dar anul acesta pare să fie primul în care nu vom putea publica a de multe cărți, cît am și vrut. Obstacolul principal este lipsa spațiului tipografic. Piața cărții și a pressei este cea mai disputată, cea mai vie, cea mai diversificată din România. La Sinaia, cineva spunea: "cartea poate fi considerată mediul cel mai democratic". Pentru că ea, spre deosebire de televiziune, care se adresează simultan cu o unică emisiune celor 23 de milioane de români, fiecare om poate primi carteasă pe care o dorește sau care îl trebuie. Deci dacă pă la laclătă producția tuturor editurilor, este o ofertă uluitoare. Poți să mergi de la Scarlett pînă la Cioran. Este un diapazon imens.

Care credeți că este publicul cărnău și se adresează Editura Humanitas?

Am incercat să facem niște investigații în acest sens. În general, spunem că sunt tinerii. Dar poate că nu asta este cea mai bună definiție - tinerii, studenți. Categoria socială despre care cred că vorbim sunt oamenii care au realizat că în decembrie a început o eră nouă în istoria României. Deci este acea parte a publicului care își asumă riscurile, dar și oportunitățile pe care le-a deschis decembrie 1989.

Este profitabilă vînzarea de carte străină și a cărților altor edituri prin librăria Humanitas?

Desigur, cărțile străine sunt căutate, dar din cauza slabiei convertibilității le uleiui nu putem asigura o cantitate de cărți indeajuns de mare, așa cum am dorit. Într-o paranteză, să spun că cea mai importantă mișcare a viitorului va fi bătălia pentru cartești școlari. Editurile care vor face cartești școlari vor avea șansa cea mai mare. Pentru că nu poate exista o piată a cărții intr-adevăr liberă și în floritoare să spargerea monopolului pe care, în linii mari, îl detine astăzi Editura Didactică și Pedagogică. Este în curs de desfășurare un program inițiat cu ajutorul Băncii Mondiale, program în care cartești școlari va deveni obiect de competiție. Atunci lucrările vor arăta intr-adevăr profesionist. O editură puternică se poate baza tocmai pe veniturile care rezultă din vînzarea cărții școlare.

In ce privește cărțile altor edituri, din cauza acestei inflații galopante, cărțile bune (în sensul de cărti vândabile) sunt oferite astăzi "cu plată jos". Deci difuzorul trebuie să plătească carteasă înainte de a o vinde. Nu o poate lua în consignație. Aici riscurile sunt destul de mari, dar dacă ai horosc pot să dai o lovitură, dar poți să și ratezi foarte usor.

După trei ani de existență a editurii, cum va apreciați activitatea în cadrul ei? Ce credeți că ați facut cel mai bine și ce aveți să va reprosați?

Întrebarea este dificilă și cred că ar trebui să o pună altciva, nu tocmai mie. Dar poate că e bună și o mică introspecție. Cred că am reușit în două direcții: am învățat să colaborez cu oamenii și, pe de altă parte, să reprezint editura în afara, în viața publică românească și în străinătate. Din omul timid și retraz care erau am devenit brusc, peste noapte, o persoană publică. Eu consider asta una din reușitele mele. Rămîne să apreciez alii dacă e așa sau nu. În ceea ce privește nerușile, cred că vin în principal dintr-o insuficiență cunoaștere a secretelor contabilității, a cadrului legal și.m.d. Pentru că aici sunt director managerial și să ar putea ca în locul meu altcineva să îl facă mult mai mult pentru bunul mers al editurii. Desigur am primit aici încredere și am incercat să mă formeze pe această linie, cred că nu am reușit să îndeajuns. Rămîne de văzut dacă să pot vredădată, pentru că dacă cineva este hipopotam și vrea să devină flamingo, acest lucru poate li reușește, sau poate nu-i reușește. Pentru mine a devenit administrător și o transformare de esență. De ce o fac? În primul rînd cred că este o lege universală a vieții să nu stai pe loc, pe de altă parte stim cu toții că pot să ajungă la un nivel de incompetență unde degeaba încerci toate lucrurile, să perfectești de la început. În ceea ce priveste cărțile pe care le fac, cred că sunt foarte bune și că sunt destul de bune. În ceea ce priveste competența realului. As spune că ceea ce aveau înainte comuniști - le spun așa generic tuturor vechilor nomenclaturiști -, era o "competență a realului". Noi știam multe lucruri în teorie, dar nu știam nimic în practică. În ceea ce cauț să obțin mai presus de orice este "competența realului". Astăzi măzis jocul. Vreau să reprezint la persoana mea o alternativă la cei care au dus țara la destru-

În data de 22 aprilie 1993 a avut loc la sediul Ambasadei Republicii Franceze din București ceremonia decernării medaliei de Cavaler al Ordinului Artelor și Literelor domnului Gabriel Liiceanu.

Cu aceasta ocazie, Excelența Sa domnul Renaud Vignal, ambasadorul Franței la București, a susținut o scurtă alocuție.

Prezentind medalia, domnul ambasador a spus următoarea anecdote: "Intr-un interviu pe care i-l am luat în 1958 lui Claude Chabrol pentru *Semeur*, revista liceului «Louis le Grand», Chabrol mi-a declarat: «Atunci cind văd pe cineva pe stradă purtând Legiunea de Onoare îmi spun: «Ce prost!». Dar nu scriești asta în revista dumneavoastră, a adăugat Chabrol, deoarece eu însuși îmi doresc Legiunea de Onoare". Domnul Vignal nu numai că a consemnat acea afirmație, dar și reținut-o, menționind că, de altfel, Chabrol a deținut, într-adevăr, Legiunea de Onoare.

În continuare, Excelența Sa a ținut să aducă un omagiu personalității lui Gabriel Liiceanu și, evocând cîteva momente petrecute împreună, a spus: "Îmi amintesc de un dejun luat împreună în august 1990 și despre conversația purtată asupra dificultăților cu care se confruntă o țară ieșită de sub dictatură". Un alt moment evocat a fost și deschiderea librăriei Humanitas,

însoțită de lansarea Fundației Humanitas, prilej cu care domnul ambasador a citit mesajul lui Eugen Ionescu, președinte de onoare al Fundației.

"În apoi să aduc un omagiu lui Gabriel Liiceanu – filosof, format la școala lui Noica –, omul care a știut să mențină toate valorile esențiale și perene de-a lungul unor vremuri atît de grele, traducător al operelor lui Heidegger, Platon etc., profesor de filosofie la Universitatea din București", a adăugat domnul ambasador.

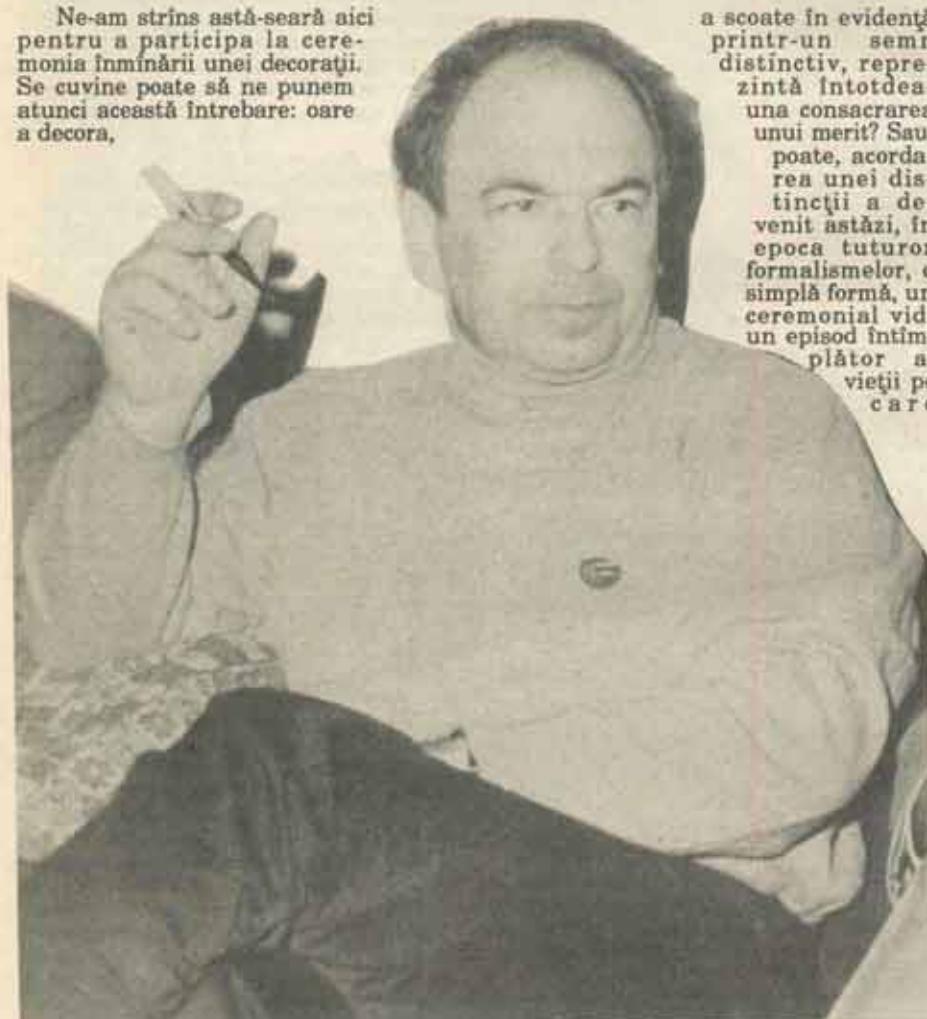
"Odată cu preluarea conducerii Editurii Humanitas", a menționat domnul Vignal, "dl. Liiceanu a făcut ca aceasta să devină cea mai modernă și mai eficientă editură din România".

În concluzie, Excelența Sa a declarat: "Este o onoare pentru dl. Liiceanu ocazia de a primi distincția pe care i-o voi înmîna. Totodată, în să remarc că, de asemenei, și pentru țara mea este o onoare faptul că domnia sa a acceptat această distincție. *Gabriel Liiceanu, în numele Președintelui Republicii și în virtutea prerogativelor ce mi-au fost conferite, vă declar Cavaler al Ordinului Artelor și Literelor*".

GABRIEL LIICEANU

Excelență, Doamnelor și Domnilor, dragi prieteni,

Ne-am strins astă-seară aici
pentru a participa la cere-
monia înmînării unei decorații.
Se cuvine poate să ne punem
atunci această întrebare: oare
a decora,

a scoate în evidență
printr-un semn
distinctiv, repre-
zintă întotdeauna
consecrarea
unui merit? Sau,
poate, acorda-
rea unei dis-
tinții a de-
venit astăzi, în
epoca tuturor
formalismelor, o
simplă formă, un
ceremonial vid,
un episod întim-
plător al
vieții pe
care

ajungem uneori să-l suportăm cu
dociilitatea sau cu emfaza de rigoare?

Am primit vestea acestei distincții în urmă cu mai bine de un an: mă aflam în cursa Air France, în drum spre Paris, și un membru al Ambasadei, care între timp ne-a părăsit, așindu-se în preajma mea, îmi spunea la un moment dat: "Vous savez, on vous a flanqué une décoration". M-am gîndit atunci fără să vreau la marele nostru compatriot, omul tuturor dez-amăgirilor, la Emil Cioran, care și-a petrecut viața șlefând într-o limbă de imprumut cîteva mii de pagini și respingind fără incetare premiile și distincțiile care au însoțit periodic rezultatele acestui travaliu încăpăținat. De ce a refuzat Cioran în chip sistematic orice distincție pe care ceilalți au dorit să i-o acorde? Oare pentru că un nemăsurat orgoliu nu-i îngăduia să se lase decorat de oameni, ci doar de un zeu, de a căruia existență de altfel se îndoia? Cunoșindu-l, am fi înclinați să credem. Dar dacă refuzul să venea dintr-o extremă umilitate? Dacă Cioran înțelesese că orice reușită vine din colaborarea esențială cu o sursă neidentificabilă și că în felul acesta nici un merit, pînă la urmă, nu ne aparține cu adevărat? Poate că Cioran aflată din capul locului că în orice reușită, chiar în cea mai solitară, noi nu suntem decât simple medii sau, cel mult, părtași. Sîi stunci la ce bun să accepti ceva care, în fond, nu-ti aparține?

Dar dacă refuzul unei distincții poate să izvorască din declinarea meritului propriu, cu atât mai mult acceptarea ei, chiar și în epoca formalismelor, quand une décoration se flanque, trebuie să fie un exercițiu de umilitate. Ea trebuie să însemne reverență în fața unei care merită să fie distins cu atât mai mult cu cît acest ceva se ascunde.

Dati-mi de aceea voie ca, acceptînd în deplină umilitate această distincție, să-i enumăr pe cei care se ascund în spatele ei și pe care se cuvine să-i disting și să-i omagiem în această seară.

Să-l omagiem pe Andrei Pleșu care, ca ministru al culturii, a semnat actul de naștere al instituției pe care – mi-ar plăcea să cred – o celebrăm astăzi de fapt: Editura Humanitas.

Să-i omagiem pe Monica Lovinescu și pe Virgil Ierunca, pe acei români parizieni care, pentru mulți dintre noi,

au fost atât amar de vreme "conștiința mai bună a țării" – cum ar spune Andrei Pleșu – și care, pentru mulți dintre noi, pentru mine în orice caz, continuă să fie "un reper stabil și înțăritor", menit să ne risipească periodic îndoială și oboselile.

Să-l omagiem pe Constantin Noica, pe cel care ne-a predat lectura spiritului și care ne-a învățat că orice coborâre în infern poate fi suportată dacă paradisul culturii este cu putință.

Să-i omagiem pe Constantin Noica, pe cel care, vreme de trei ani, au dat sușet Editurii Humanitas și care, în spațiul fatalismului românesc, au dovedit că este totuși ceva de făcut. Le mulțumesc pentru cele două sute de titluri și pentru cele sase milioane de cărți pe care le-am facut în acest răstimp împreună.

Să-i omagiem pe cititorii acestor cărți care declară că intră în librăriile Humanitas precum într-un templu al culturii sau pe acei studenți care ajung uneori să-și vindă bonurile de masă pentru a-și putea cumpăra cările noastre.

Să-i omagiem pe prietenii și partenerii noștri din Franță – Mihai Korné și Andrei Savu – care, într-o situație fără ieșire, au avut generozitatea și curajul să ni se alăture în aventura numită Humanitas.

Să omagiem exemplaritatea colaborării dintre Ambasada Franței și Editura Humanitas, spunînd că nu întimplător 60% din autori lumii trăduși de noi aparțin culturii franceze.

Să-i omagiem pe Excelența Sa, Domnul Renaud Vignal, ambasadorul Franței, și Serviciile culturale ale Ambasadei pentru faptul că au reușit să "ne distingă" și să distingă graba cu care ne-am îndreptat spre întîlnirea pe care ne-a dat-o Istoriei.

Aș dori, mai mult ca orice, ca această distincție să constituie un impuls și o trezire pentru cei din țara dumneavoastră care încă nu știu, sau care uneori uită, că România este insula francofonă și francofilă a Estului și că, la celălalt capăt al Europei, există un popor care astăzi ar putea reveni în istorie pentru că înăuntru lui. În cea mai cumplită perioadă a excomunicării sale, au continuat să existe români care au refuzat să uite limba lui Montaigne, a lui Proust și cealaltă limbă a lui Ionescu și Cioran.

22 aprilie 1993

“TEATRUL DESCOMPUS”

Tresa și Televiziunea fac mereu anchete despre criza culturii românești. Se aud lamentări, gemete, se vorbește despre incapacitatea de a depăși nu știu care bariere psihologice, se strigă după capodopere, se acuză de neputință. Absolut de neînțeles, pentru că, în vremea aceasta, apar cărți demne de luat în seamă, filmele răzbăt în competiții internaționale, teatrele noastre culeg aplauze în lungul și în latul lumii, plasticienii sunt inclusi în expoziții prestigioase și galerii exigeante și.a.m.d. Criză de public, poate, dar nu acesta nu interesează aici, ci faptul că, în fond, există o efervescentă culturală, că majoritatea creatorilor, dezmeticii înaintea întregii nații, se cunău, lucează și se propun opere. Ne vom opri doar la ultima creație a regizoarei Cătălina Buzoianu pe texte de

Matei Vișniec la Theatrum Mundi în colaborare cu Institutul Francez din București.

Matei Vișniec este cel mai jucat autor în ultimii trei ani. Scriind despre teatrul lui, cronicarii francezi își aduc aminte că Eugen Ionescu este român. O filiație posibilă. Dar mult mai importantă este experiența totalitarismului (realitate absurdă și tragică) trăită de Vișniec. Pieza lui, ca și modulele dramatice, pe care Cătălina Buzoianu le-a interferat după propriul discurs într-un spectacol de "Teatrul descompus", ținând din stări consumate la limita disperării. Acum, distanțat ("aceste monoloage sunt născute în Franță pe neliniștile mele românești" scrie Vișniec), și, sarcastic, le amplifică în grotesc unde noianul dezordonat de spaime ale victimelor îngăduie programul concret pus la cale de opresor.

Sintem "stresăți, angoasați, dezamăgiți, alienați" – ni se propus spălarea creierelor. Sau cercul trasat cu creță neagră, unde, odată închiși, nimic nu ne mai

interesează. Există riscul de a nu putea ieși din cerc. Dar de ce să ieşim, cind lumea este invadată de fluturi carnivori, apoi de melci urât miresitori, înlocuiri, la rîndul lor, de ploaia-animal? De ce să ieşim, cind vine o zi în care vom deveni o ladă de gunoi? De ce să ieşim, cind spusa noastră rămîne neauțită chiar dacă reproduce cuvîntul opresorului? Ne propune oare Vișniec să tăiem, să folosim cercul indiferenței salvatoare, să ne spălăm creierul? Nicăi vorbă. Fenomenele traversate de conștiințele noastre ar apărea, într-adevăr, parabolele supunerii și derisorului, dacă humorul negru ar fi altceva decât tocmai risul fiecăruia. Pe jocul dintre Inglobarea noastră (indivizi și spectatori) și distanțarea liberă de eveniment construiește Cătălina Buzoianu edificiul reprezentăției. Si patru actori talentați (Maia Morgenstern, Mircea Diaconu, Horațiu Mălăele, Răzvan Vasilescu) stăpînesc grotescul prin intuiții fine, esențializează și susțin intelligent demonstrația regizoarei: da, ne putem salva dacă înfringem experiențele, dacă le asimilăm și depăşim, dacă respingem haosul în căutarea armoniei.

FLORICA ICHIM

“Schimbarea la față” a CIA

Tot ceea ce este legat de misiuni subversive și de spionaj s-a modificat radical în perioada ulterioară războiului rece.

Şeful misiunii CIA de la Moscova își prezintă acum "scrisorile de acreditare" în fața serviciilor secrete ruse, iar "omul Moscovei" de la Washington procedează la fel față de CIA. Aceste gesturi erau de neimaginat pînă acum cîțiva ani, cînd CIA a angajat peste o sută de analiști pentru a estima domeniul hardware militar sovietic. Astăzi sunt necesari doar nouă oameni pentru a efectua aceeași operație.

• "Mașinăria de război" sovietică ruginește. Ce rost mai are CIA?

Care sunt factorii ce au determinat această schimbare? În primul rînd aspectul strict bugetar. Congresul american se întrebă de ce CIA are nevoie de un buget atât de generos, precum cel solicitat în urma cerințelor din ultimii ani. Administrația Clinton va "ajusta" cheltuielile serviciilor secrete (de aproximativ 28 miliarde/an) cu 7 miliarde, în următorii cinci ani. Criticii cei mai severi ai CIA ar dori o reducere și mai drastică a acestui buget. Ei sunt de acord că CIA și-a avut importanță și rolul său, și-a dovedit eficiență atunci cînd trebuia să numere tancurile sovietice. Dar, se întrebă ei, ce rost ar mai avea acum această Agenție, cînd "fierăria" de război sovietică ruginește?

In acest context, Administrația de la Washington mută accentul din domeniul dezvoltării tehnologiei asupra a ceea ce se numește HUMINT, "informații provenind de la surse umane". Am înjunghiat balaurul cel mare, dar acum trăim într-o junglă în care misună mai multe soiuri de serpi veninoși", declară noul director al Departamentului Central Intelligence, R. James Woolsey. Mijloacele de acțiune ale CIA trebuie să devină mult mai subtile, fiindcă insuși cimpul operaționalilor s-a schimbat. Iar actualul "cîmp de bătălie" implică mult mai multe riscuri.

• Terorismul: WORLD TRADE CENTER, dar chiar și CIA

Una dintre posibilele zone de acțiune ale CIA ar putea fi Iugoslavia, sau Somalia, pentru a detecta pericolele din "terenul minat" ce pot întâmpina o actuală sau viitoare intervenție americană.

Explozia bombei de la World Trade Center a adus în prim plan necesitatea unor servicii de spionaj adecvate în domeniul terorismului. Agentii CIA din Europa și Orientul Mijlociu încearcă să stabilească firele care duc spre Iran. Terorismul a lovit în insăși CIA. În ianuarie un trăgător a răpus două oficialități CIA, și a rănit alte trei, în timp ce aceștia se întreptau spre Langley. La prima vedere părea a fi vorba de un glonte rătăcit – dar CIA deține cel puțin un raport asupra faptului că grupul terorist fundamentalist islamic Hezbollah urmărește oficialitățile americane peste hotare. De asemenea, CIA face investigații pentru a afla dacă primul suspect al acestui caz, Mir Aimal Kansi, nu a burzuit cununa spre Iran.

Cu ajutorul unor mijloace de interceptare și cu cel al unor agenți bine plasați în Bagdad, CIA a detinut aproape 30 echipe teroriste trimise peste hotare în timpul războiului din Golf. Identificând niște pașapoarte false, agentii CIA au depistat un atentat ce urmărea amplasarea unei bombe la Ambasada Statelor Unite din Jakarta, Indonezia.

Una dintre cele mai importante misiuni ale CIA în perioada ulterioară războiului rece este detectarea armelor chimice și nucleare, împreună cu rețeașilor de răspindire. Astfel, CIA a putut dovedi că "facilitățile farmaceutice" ale lui Kaddafi erau, de fapt, instalatii de producție a armelor chimice. Sateliți CIA i-au surprins pe agentii lui Saddam în timp ce încercau să scoată echipamentele nucleare pe usă din spate a întreprinderii, cu inspectorii Națiunilor Unite bătînd la ușa din față.

Domnul Woolsey a fost cel care a avertizat (în luna februarie) asupra faptului că în Coreea de Nord s-a depozitat o cantitate de plutoniu suficientă "pentru cel puțin o armă nucleară". S-a constatat că aceste acțiuni pot fi contracarate prin dare în vîlăag. Dar adesea această metodă nu este eficientă; în astfel de cazuri se folosește tipul de "operațuni de acoperire". Agentii CIA pot interveni prin tehnologia hardware computerizată exportată de către țările furnizoare (unul dintre oficialii CIA numește această operație "pervertirea mașinăriei"), astfel incit clientul (e.g. Coreea de Nord) nu mai poate folosi tehnologia importantă pentru a fabrica bombe.

Pînă acum cinci ani CIA refuza "să-și murdărească mîinile" în războiul cu traficanții de

mult mai sofisticate, "săptămîna iadului" trebuie să examineze modul în care viitorii agenți pot face față solicitărilor. Operațunea de selectare începe de fapt cu cîteva luni înainte de prezentarea candidatului pentru examenul propriu-zis. Cei ce se ocupă cu recrutarea au "detectivi particulari" în universități și companii – fosti angajați, profesori care înținează un număr de telefon personalor ce ar putea oferi perspective. O astfel de persoană, considerată de cei de la recrutare drept un viitor agent, pri-

dificultăților muncii în clandestinitate, foarte solicitantă din punct de vedere nervos. O altă întrebare este: "Obișnuit să formă relații de lungă durată cu oamenii?". Adesea agentii formează relații de prietenie, dar nu trebuie ignorată ideea că ar putea fi întinși agenti dubli. Educația în familie este un factor foarte important, de aceea una dintre probe este: "Descrie-i vă tată". Copiii răsfătați, deveniți adulți, se cărtă adesea cu sănii sau se mută de la o slujbă la alta, ceea ce CIA detestă.

Pentru a se constata dacă solicitantul nu prezintă tulburări nervoase, simptome de paranoia etc., el este condus într-o încăpere goală pentru o ultimă sedință cu psihiatrul. Nimeni nu este înregistrat pe video sau bandă magnetică în secret, după cum bănuiesc unii candidați. Psihiatrul, întrebat asupra acestor fapte, oferă politicos explicații de rigoare – și notează întrebarea respectivă în fișă solicitantului. Probele continuă: cît de prudent este candidatul?, cît este de rapid în gîndire?, cum soluționează dilemele morale – în acest caz se oferă o situație tip: "Soția dumneavoastră este bolnavă de cancer. Nu aveți suficiență bani pentru tratament. Un laborator din preajmă deține o substanță care ar putea-o vindeca, și cunoașteți pe cineva care ar putea să fure substanță respectivă. Dar acest fapt ar putea compromite cercetările laboratorului. Ce faceți în acest caz?"

După "săptămîna iadului", psihiatrul deliberează asupra fiecărui caz în parte. O întreagă echipă face investigații întregind prietenii, fostii angajați ai candidatului, cercetind creditele și cazierele, țările în care respectivul candidat a mai călătorit etc. Într-un cuvînt, de obicei durează nouă luni pînă la recrutarea unui spion.

• James Bond înlocuit de birocați: lupta pentru buget

Actualii directori ai CIA sunt birocați instruiți, obișnuiți să manevreze un buget mare, dar care trebuie să se obișnuiască cu ideea unor fonduri mai reduse, în condiții de misiuni mai nesigure. Directorul Woolsey, fostă oficialitate a Pentagonului în timpul administrației Carter, Reagan și Bush, este un "jucător" versat, un obișnuit al Casei Albe, care va rezista și unor "ajustări" ulterioare ale bugetului. Oricum, faptul că este un prieten apropiat al vicepreședintelui, Al Gore, și partener de tenis al Secretarului în Probleme de Apărare, Les Aspin, nu strică... Dar Woolsey știe că CIA va trebui, în viitor, să cheltuiască mai puțin și cu mai multă chibzuință.

Dar unde trebuie operate aceste reduceri de buget? Se spune că sateliți sunt cei mai costisitori (cel puțin un miliard de dolari fiecare), și, deși dezvoltarea lor în timpul războiului rece a dus la cheltuieli de aproximativ 100 milioane dolari, ei se dovedesc acum practic inutili.

De la spăt, CIA reprezintă doar 15% din bugetul alocat operațiunilor de spionaj – restul este alocat serviciilor de același tip ale Pentagonului. Însă partea birocratică a CIA va fi supusă unui autentic "regim", deoarece aici se concentrează cel mai mare procentaj de salarii mari din structura bugetară – "CIA este ca o aeronașă cu 80 de admirali", se plingează recent un membru marcant al Senatului.

Pe de altă parte, solicitările în domeniul HUMINT implică unele riscuri, nu în ultimul rînd de ordin etic; de altfel, CIA a mai avut astfel de probleme în perioada războiului rece. Dacă însă Congresul american și Executivul doresc să afle mai multe despre proliferarea terorismului, trebuie să-și asume toate risurile.

Chiar la intrarea în nouă cartier general al CIA se află o bucătă din zidul Berlinului. Toți cei care intră în sediul de la Langley trebuie să treacă prin fața acestui sumbru monument, întruchipare concretă a cuvintelor lui James Woolsey cu privire la "balaurul cel mare odată răpus și la serpii care continuă să apară".

Traducere și adaptare de RUXANDRA IVANESCU
(după Douglas Waller, Newsweek)

droguri. Astăzi, un număr mare de agenti CIA sunt infiltrati în cartelele din Cali și Medelin; CIA chiar instruiește poliția sud-americană în spionajul împotriva traficanților de droguri. Conform unor documente secrete, CIA a lansat, în luna februarie, două dintre avioanele sale ușoare de survolaj, pentru a spiona teritoriul drogurilor. Cea mai de succes acțiune în acest sens a fost organizarea ambuscadei din 1989, cînd "regele" drogurilor, José Gonzalo Rodríguez Gacha a fost impușcat de poliția columbiană.

După cum declară unele oficialități CIA, spionajul îndreptat împotriva terorismului și a traficanților de droguri este mult mai dificil decât cel împotriva vechiului dușman, KGB. Conform informațiilor obținute de Newsweek, CIA a suferit în Somalia pierderi care nu au fost niciodată săcute publice. "O tară ce se arată prietenos este mult mai dispusă să te arresteze sau să-ți asculte telefonul". Acoperirea spionilor trebuie să fie de un grad mult mai ridicat, și de un alt tip (adesea se lucrează fără imunitate diplomatică).

• "Săptămîna iadului" pentru candidații la postul de agenti CIA

În noile condiții de lucru, în care resursele umane primesc o mai mare pondere decât mijloacele tehnice, Newsweek a reușit să afle care sunt condițiile pentru recrutarea unui candidat la postul de agent CIA, pentru care se înregistrează aproximativ 100 000 de solicitări în fiecare an. În primul rînd, candidatul trebuie să treacă peste o serie de testări, ceea ce un psiholog CIA a denumit, în mod inspirat, "săptămîna iadului". Pentru departamentul de coordonare a operațiunilor, selecția psihologică și de securitate este una dintre cele mai complexe și de lungă durată operații de selectare din sectorul guvernamental al Statelor Unite. De aceea sunt puțini agentii CIA care trădează; ținind cont de faptul că agentii zilelor noastre sunt trimiși în locuri mult mai periculoase decât în trecut, pentru a afla secrete

mește un formular de cerere de angajare, care cuprinde 16 pagini. Apoi, cei de la recrutare petrec luni în sir pentru a descoperi eventualele semnale de alarmă în biografia candidatului (probleme financiare, încălcări ale legii etc.) și pentru a-i examina domeniul de competență. Dacă nu apar nici un fel de impedimente, solicitantul trece prin etapa de "apreciere și evaluare": trei ore de testare a inteligenței și personalității, apoi o oră petrecută cu un psiholog CIA. La testul de "rationament" candidatul își prezintă un arbore genealogic, apoi este întrebat dacă afirmațiile aflate prin deducție cu privire la problemele genetice din acest arbore genealogic sunt adevarate sau false – spionajul se bazează, în ceea mai mare parte, pe afilarea unor "secrete bizantine". Un test de personalitate are 480 întrebări de tipul adevărat/fals: ex. "Imi place Alice în Tara Minunilor de Lewis Carroll"; "Birfesc puțin, uneori". Alte mijloace de a stabili dacă solicitantul se poate adapta exigentelor spionajului sunt întrebările legate de adaptabilitate: "Vă deranjează să vă deplasați într-o tară cu un sezon ploios prelungit?" sau "Să lucrați într-un loc unde nu veți avea parte de recunoașterea meritelor?". De asemenea, se pun întrebări pentru a determina gradul de sociabilitate: "Vă deranjează să faceti conversație cu un străin?", "Vă plac petrecerile?". Dacă trec de această fază, candidații sunt examinați pentru a determina "gradul de adevărat", pentru a se constata dacă nu cumva caracterul individualui prezintă unele premise ce l-ar putea scoate din cursă. Candidații sunt conduceți spre a se supune unui examen medical de trei ore. După examinarea din punct de vedere fizic, urmează un test cu ajutorul detectorului de minciuni. Starea de spirit a candidaților după aceste teste este destul de sumbră: "Într-adevăr, o examinare la sfîrșitul căreia nu mai poti detine nici un secret nu este plăcută", declară psihologul.

În continuare, candidații sunt supuși și altor teste, cu întrebări precum: "Aveți probleme cu somnul noaptea?". Cei ce suferă de insomnii se rezintă în urma

Gabriela Adameșteanu (redactor-șef), Rodica Palade (redactor-șef adjunct), Andrei Cornea (redactor-șef adjunct), Horațiu Pepine (publicist comentator), Oana Armeanu (actualitate culturală), Mariana Dimu (secretar general de redacție), Dan Perjovschi (grafician), Anton Burtea (șef serviciu tehnic), Florina Popa (șef departament economic), Cornelia Niculae (contabil), Radu Dobânda (șef serviciu corecțură), Manuela Gheorghiu (corecțură), Gina Marin (fotoreporter), Didina Marc, Maria Filip (procesare texte), Mircea Ionescu, Ioan Condor, Mihnea Chițiu, Flori Sava (difuzare). Responsabil de număr: Rodica Palade. Consilier în probleme economice: Ilie Serbanescu.

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Telefon 614.17.76, Fax. 614.15.25 ISSN-1220-5761

tipărit la
"PROGRESUL
ROMÂNESC SA"
Calea Plevnei 114
Tehnoredactare computerizată
Revista "22"